

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
binnenland bij vooruitbetaling . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VANZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Wnd Secretaris, H. L. VORSTENBOS, 43 Witte de Withstraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Biouwstraat, voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Inhoud van dit nummer.

Mr. J. W. Post. — Jhr. I. A. G. van der Staal. — Mededeelingen. — Draagkracht. — Boecatan. — Feuilleton.

J. W. POST. †

Toen wij, in ons no. 15 van 23 Juni j.l. een hoofdartikel wijdten aan de hoogstverdienselijke inleiding door den ingenieur J. W. Post, van het onderwerp „irrigatie” in de op 18 Mei te Wiesbaden gehouden, Vergadering van het „Institut Colonial International”, vermoeden wij in de verste verte niet, dat wij zoo spoedig het overlijden van dien bekwaamen en warmen verdediger van een der groote belangen van den Oost-Indischen Inlander zouden hebben mee te deelen.

Joannes Willem Post, Ingenieur bij de Exploitatie der Staatsspoorwegen te Utrecht, overleed den 26 Juli j.l., 49 jaren oud, in het Diaconessenhuis te Amsterdam.

Hij was van „Oost en West” een der leden, die ten volle met het streven der Vereeniging sympathiseeren. Bij de oprichting van Boecatan zond hij ons voor dat doel eene voor hem belangrijke gift.

Wij wijden hem een woord van groote waardering, bij zijn onverwacht heengaan!

Jhr. I. A. G. van der Staal. †

Niet minder treffend was de tijding, dat Jhr. I. A. G. VAN DER STAAL, adjudant in buitengewonen dienst en particulier secretaris van H. M. de Koningin, na eene kortstondige ziekte in den nacht van 1 op 2 Augustus, ten Paleize het Loo was gestorven.

De overledene stelde warm belang in het welzijn der koloniën, die hij als marine-officier persoonlijk had leeren kennen en ging geheel mede met het streven van „Oost en West”. In het bijzonder ondervond de commissie tot bevordering der Indische kunstnijverheid en huisnijverheid, — die meermalen met hem in nauwere betrekking kwam, tijdens het houden der tentoonstellingen in het Koninklijk Paleis op de Kneuterdijk, en bij gelegenheid, dat H. M. de Koningin der vereeniging de eer deed die Exposities te bezoeken, of een voordracht bij te wonen, — steeds de meest mogelijke welwillendheid en medewerking en toen daarna „Boecatan” ook met den zoozeer gewaardeerden steun onzer geëerbiedigde Vorstin tot stand kwam, volgde hij dit Hooge voorbeeld, en gaf evenals Post, dadelijk blijk zijner groote belangstelling, door deel te nemen in de naamlooze vennootschap.

Waar het streven van „Oost en West” nog niet overal de medewerking ondervindt, die zoo hoog noodig is om het goede doel te bereiken, is ook voor ons het zoo onverwacht en op veel te jeugdigen leeftijd heengaan van dezen sympathieken man dubbel te betreuren.

FEUILLETON.

DWAZE VOORKEUR.

door V. E. H. A.

VII. Slot.

Vervolg van No. 20.

Een jaar later. Een ongewone drukte heerscht in en om 't huis van den koopman De Jonghe. Een aantal wagens geparkeerd en vóór de woning, tot op den weg zelfs opgesteld en nog steeds ziet men langs den omtrek van 't plein de lichten van aankomende rijtuigen zich bewegen, ruisend, huppelend.

In de helder verlichte voorgalerij staat nabij den ingang een heer des huizes, aankomende gasten begroetend, den hand reikend, ten dank voor de bewezen attentie.

De aankomenden houden zich niet te lang op bij den gezelligen vader, doch haasten zich naar binnen. . . .

Onder een soort troonhemel in 't midden der in een zee van witte badende ruime binnengalerij, staat 't jeugdige echtpaar, voor hun God den band voor 't leven heeft bezegeld.

In een eenvoudige grijs toiletje staat daar de jonge vrouw, in een aangedaan, doch met een tevreden lach, de gelukkigen der vrienden en kennissen te ontvangen. . . .

Mededeelingen. Van „Boecatan”.

Tijdens het Nederlandsche Taal- en letterkundig Congres, van 28 Augustus tot 1 September te Denter, zal, in overleg met het Congrescomité, daar ter plaatse eene tentoonstelling worden gehouden van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid en Huisnijverheid, waar de Congresleden vrijen toegang zullen hebben.

Draagkracht.

Naar aanleiding van het hoofdartikel in ons vorig nummer, werd ons de opmerking gemaakt, dat wij met de draagkracht van het Nederlandsche volk wel wat lichtelijk hadden omgesprongen; het moest ons toch bekend zijn, dat de Nederlandsche Minister van Financiën, reeds zonder den aan O.-Indië tijdelijk te verleenen steun, moeite had, door de inkomsten te uitgaven van den Staat te doen dekken en dat, om dit ook in de toekomst te kunnen doen de, bij velen in den lande zeer impopulaire protectie-voorstellen waren ter tafel gekomen. De verbetering van de maatschappelijke toestanden der niet-bezitters in het moederland, eveneens voor het grootste deel «niet voor uitstel vatbaar», zal immers, ook zonder dat er nog een Oost-Indische lastpost bij komt, aan de draagkracht van de bezitters reeds hooge eischen stellen.

Men vroeg ons of de vergelijking van hetgeen voor Oost-Indië hoog noodig is, met de eischen der goede inrichting van Nederlands wevermogen in Europa wel eene juiste is, omdat er heel wat Nederlanders zijn, die het betreuren, dat voor leger en vloot zooveel miljoenen worden weggeworpen, zooals onze men het noemde, terwijl dat geld voor sociale verbeteringen, ook voor Indië, zoo nuttig zou kunnen zijn gebruikt en nog gebruikt zou kunnen worden.

Het verwijt werd ons ten slotte gedaan, dat de Vereeniging «Oost en West» zich blind tuurt op de belangen van Dajak, Javaan en Boschneger en daardoor met de nooden van het moederland geen rekening houdt.

Wij beginnen met den opmerker onzen dank te betuigen voor de belangstelling in hetgeen wij schreven, al leidde ze hem ook tot het verwijt van bekrompenheid aan het adres der leiders van «Oost en West». Waar hij zich voorstelt, dat O. en W. eene Vereeniging is, die uitsluitend op het belang van Oosterling en Westering let, kunnen wij hem al dadelijk formeel geruststellen door het aanhalen van art. III der bij K. B. van 28 Februari 1903 n°. 8 goedgekeurde Statuten, luidende als volgt:

Het doel der Vereeniging is: «Den band tusschen Nederland en zijne Koloniën in Oost- en West-Indië voortdurend te versterken en het bevorderen zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als van die van Oost- en West-Indië in het bijzonder.»

Juist het groote belang dat voor het moederland gelegen is in de welvaart en het goed beheer der bezittingen en koloniën van het Rijk buiten Europa, was een der voornaamste redenen van het oprichten van «Oost en West», en van de vorming der commissie, die met het verspreiden van popu-

laire, koloniale kennis onder het Nederlandsche volk werd belast. In den arbeid van die commissie nam het Koloniaal Weekblad zijn oorsprong en wanneer nu in dat weekblad over de directe belangen van Europeesch Nederland slechts gesproken wordt, in zoverre als ze met die van een der beide Indië in betrekking staan, dan is dit niet uit gemis aan belangstelling in zuiver moederlandsche zaken, maar alleen omdat de periodieke Nederlandsche pers, zeer zeker in dat opzicht, niet behoeft te worden aangevuld. Waar trouwens de meeste leden van «Oost en West» zich, voor goed, in Europa hebben gevestigd, behoeft het geen betoog, dat hetgeen hier te lande geschiedt hun even goed ter harte gaat als aan alle andere Nederlanders.

Door de belangen der inboorlingen van Oost- en West-Indië op den voorgrond te schuiven, staren wij ons dus niet blind voor al het andere en al zou ongetwijfeld, het gevoel van zedelijke plicht reeds een machtigen hefboom zijn om ons tot pleitbezorgers van den inlander te maken, toch komt daarbij ook het besef, dat in het koloniale tijdperk dezer eeuw, de welvaart en de ontwikkeling van den inlander, de plechtankers zijn, waaraan het blijvend bezit van overzeesche koloniën is vastgelegd. En zolang wij nu de overtuiging hebben, dat voor Nederland, het zijn van koloniale mogendheid, meer nog misschien dan eigen degelijke weerbaarheid in Europa, het onafhankelijk bestaan van het land waarborgt, hebben wij ook de zekerheid, dubbel ten goede te arbeiden, door te wijzen op het groote belang om door trouw en goed beheer van zaken, ons den Oost-Indischen Inlander tot een oprechten en ons daadwerkelijk ter zijde staanden vriend te maken.

Met het wegen der draagkracht van den Javaan is vooral in vervolgen tijden soms losjes rondgesprongen, maar wil Nederland hem vooruit helpen, langs de velerlei wegen, die wij niet weer op nieuw behoeven op te sommen, dan zal zijn kracht om zware lasten te torschen in betrekkelijk korten tijd zoodanig toenemen, dat hij, niet alleen zonder weerspannigheid, maar zelfs zonder morren, zijn aandeel betaalt in de kosten van het bestuur der gemeenschap, dat hij tevreden over de gelukkige wending in zijn lot, met ons te zamen pal staat, wanneer gevaar van buiten hem met verandering van heerschappij zou bedreigen.

Kort kunnen wij zijn waar het geldt den aanval op ons beweren, dat ook waar het de landsverdediging gold, de draagkracht van het volk in hoofdzaak de rem was, die de eenige afdoende oplossing tegenhield. Meer en meer won onder de jongeren de overtuiging veld, dat niet aan hoogstwaarschijnlijk nimmer noodige doode weermiddelen, 's lands geld moest worden besteed, maar dat alleen een krachtig en goed georganiseerd leger in staat zou zijn ons van vreemden druk vrij te houden en nog kort geleden, lazen wij met vreugde hetzelfde door ons een kwart eeuw geleden gehouden pleidooi, dat alleen algemeene dienstplicht en een militair-samengaan met, het eveneens alles onder de wapens hebbende, België, de positie van beide landen in Europa zou kunnen waarborgen.

«Ben je bang, mijn lief?» zijn stem klinkt haar streefend en zacht in de ooren. Zij antwoordt niet, doch één blik treft hem uit haar oogen, een lange, welsprekende blik, dan maakt ze zich met een bloesje uit zijn omarming los . . .

«Nelly», spreekt Van der Steen, alleen met zijn schoonzuster achter gebleven tot deze, haar hand vattend. «Ik dank je nog wel, voor alles, wat je voor Jeanne hebt gedaan.»

«Is zij niet mijn zus?» vraagt 't meisje op den haar eigen bedwaarden toon, waarin zich nu echter tevens iets bevangens uitsprekt.

«Ja Nel, zeker, maar je hebt voor Jeanne gezorgd als een moeder en als ik aan iemand dit gelukkigste uur van mijn leven te danken heb, dan is 't wel aan jou, mijn best, braaf zusje.» Zacht wil hij haar tot zich trekken, doch voelt hij haren weerstand.

«Wel Nel, je staat mij toch wel toe, je den broederkus te bieden?» vraagt hij lachend. Ze weerstaat hem niet meer en ontvangt lijdelijk zijn kus, terwijl een doodelijk bleek haar lief en vriendelijk gelaat overtrekt.

«Wat is er Nel?» vraagt hij onthutst. Onmiddellijk heeft 't meisje zich wederom hersteld en met afgewend gelaat, als beschaamd om een fout betrapt te zijn, spreekt zij:

«Ik ben zoo blij, Max, dat alles weér terecht gekomen is.» En hij gelooft haar: «Goede, beste Nel» en kust haar weder en zij de oogen sluitend even, als om de noodige kracht te verzamelen, beantwoordt zijn kus, zacht, heel eventjes.

En hij begrijpt haar koelheid niet. Als straks echter zijn jonge vrouw aan den arm harer moeder wederom naar voren komt, als 't oogenblik van 't

Niemand heeft ooit aangetoond, dat die stelling onjuist was of beweerd, dat wij ook zonder algemeenen dienstplicht onze krijgstoerusting onzag genoeg zouden inboezemen, om Nederland voor oorlog of schending zijner neutraliteit te waarborgen, doch zoodra er van algemeenen dienstplicht sprake was kwamen de bedenkingen der draagkracht. In de politieke programma's der kiesvereenigingen van allerlei kleur en nuance, zag men de verklaring, dat voor de verdediging van het vaderland wel moest worden gezorgd, doch tevens rekening er mee gehouden, dat de financiële en personeele draagkracht van het volk niet mocht worden overschreden. Dat men eene legerwet aannam, waarvan de meerderheid geen afdoend resultaat verwachtte, had naar onze meening tot oorzaak, dat een deel der meerderheid de overtuiging miste dat krachtiger legervorming de veiligheid zeer zou vergrooten, terwijl een ander deel, aan de verdediging onzer onafhankelijkheid niet zoo groote waarde hechtte om den daarvoor noodigen last op de schouders te nemen.

De toestanden in Indië onvoldoende kennende, heeft het grootste deel van ons volk eveneens de overtuiging nog niet dat, uit het aan O.-Indië onthouden van een spoedigen en krachtigen steun gevaar zou ontstaan voor het ergste! Had het die wel, dan zou de rem «draagkracht van het volk» denklijk worden te huis gelaten.

Van daar onze vergelijking! De quaestie of het geld, besteed aan de tegenwoordige inrichting van het leger en aan het onderhoud en de bemanning eener met onze positie in Europa onevenredige en voor de defensie van Indië weinig nut aanbrengende vloot, niet beter te gebruiken zoude zijn, laten wij ditmaal rusten, ze behoort niet onmiddellijk tot het bestek van hetgeen in dit artikel aan de orde is.

Wij komen nu aan de eerste en meest ernstige van de ons gemaakte opmerkingen: Wij zouden de draagkracht van het Nederlandsche volk overschat hebben! Wij hadden ongelijk te beweren, dat er middelen zouden te vinden zijn om die draagkracht in evenredigheid te brengen met eene, zelfs belangrijke, vermeerdering van jaarlijksche uitgaven, zoodra maar de overtuiging bestond, dat het te be or not to be (het zijn of niet zijn) van Nederland daarvan afhing.

Wij hebben vroeger, de door Nederland aan O.-Indië te verleenen hulp in het Koloniaal Weekblad besprekende, de behandeling dezer zelfde vraag op zij gezet, als gaande buiten ons program, maar het herlezen van het aangehaald art. III der Statuten van O. en W. heeft ons tot andere gedachten gebracht. Het geldt hier toch zeer zeker het gemeenschappelijk belang van 't moederland en van Indië, en waar nu, naar onze meening Indië financieel flink kan worden geholpen, zonder dat de, zeker ook in 't moederland hoog noodige, maatschappelijke verbeteringen in den toestand der mindervermogenenden, daardoor zullen behoeven ten achter te staan, zijn wij verplicht die meening duidelijk te maken.

De heer C. R. C. Herckenrath, die Gide's leerboek der Staathuishoudkunde vertaalde, heeft onder den titel «De Sociale quaestie en het erfrecht» getracht eene oplossing te vinden voor

afscheid is gekomen, dan ziet hij hoe de zusters elkander in de armen vallen, hoe Jeanne 't zacht weenende meisje omvat en kust en kust en nog eens kust. «Goede, goede, beste, brave Nel.»

De zusters hebben elkander begrepen en voor de jonge vrouw is deze voor eenigen tijd geworden erkentenis een bittere droppel geweest in den overvullen beker van vreugde en geluk . . .

Van der Steen heeft echter 't ware niet begrepen en is dit ook nimmer te weten gekomen, zoodat, toen eenige maanden later Nelly hem hare verlovings mededeelde met een ouden bekende, die haar verzocht had voor zijn verweesde kinderen een tweede moeder te willen zijn, hij slechts aan een huwelijk dacht als 't zijne en hij — onbewust wreed — 't meisje plaagde met haar liefde voor een zooveel ouderen man . . .

Eindelijk heeft Jeanne haar zuster losgelaten, nog één blik werpt zij achter zich — komt de herinnering in haar op aan 't oogenblik, waarop zij aan den arm van een ander den drempel der ouderlijke woning overschreed? Vast klemt ze zich aan den arm van den geliefden man en hij, haar meer dragend dan leidend, voert haar de trappen af naar den gereedschapsruimte, die hen naar de, voor de jonggehuwden in gereedheid gebrachte woning brengen zal — van een huwelijksreisje hebben zij toch afgezien.

De zware Sydneyers zetten zich in beweging, zij trekken aan en in gestreken draagt 't verder, de toekomst tegemoet. Onder de neergelaten kap trekt hij de jonge vrouw tot zich.

«Eindelijk, eindelijk mijn.» En in de overmaat van hun geluk vergeten zij elk leed en lijden — de toekomst ligt vóór hen, rozig, zonnig . . .

wat men gewoon is de «sociale quaestie» te noemen. Hij stelt voor het individueel erfrecht geheel af te schaffen, den Staat te maken tot generaal erfgenaar en dan aan ieder ingezetene zijn aandeel in de algemeene erfenis uit te betalen.

Er is over dat zeer ingrijpende voorstel reeds veel gezegd en ook zeker heel wat te zeggen. Wij zijn het eens met hen, die, geleid op den alouden oorsprong van het tegenwoordige erfrecht, het vooral in de rechte lijn vooreerst onuitvoerbaar achten. Wij meenen echter, dat het tevens aan de Regeering den weg wijst, waarop, door belangrijke verhooging van het successierecht, de inkomsten van den Staat aanzienlijk kunnen worden vermeerderd en de draagkracht van het volk verhoogd, zonder eenige stoornis in den gang der maatschappelijke verhoudingen. Er is zeker geen belasting, die gemakkelijker te dragen valt en waarvan de inning zoo eenvoudig is, als het recht voor successie. En ook tegen hare billijkheid is, naar ons gevoelen niets in te brengen want dat de erfplater zijn vermogen heeft kunnen verkrijgen en het veilig heeft kunnen behouden, dankt hij toch voor een groot deel aan de maatschappelijke inrichtingen en de maatregelen voor orde en veiligheid, die uit de Staatskas worden betaald.

Aan de financiers onder onze staatslieden bevelen wij daarom aan, niet alleen eene ernstige studie van het geschrift van den heer Herckenrath, maar ook die van de daarop geleverde kritieken.

Persoonlijk hebben wij reeds sedert jaren volgehouden, dat voldoende geld voor socialen arbeid van betekenis en voor het vereffenen onzer schuld met Indië, alleen uit een grooter aandeel van den Staat in het erfrecht zou kunnen worden gevonden, maar wanneer wij aan die gedachten uiting gaven, ondervonden wij bij onze, in hunnen aard meestal conservatief aangelegde, landgenooten weinig sympathie. Meer en meer gaat men echter begrijpen, dat het toch wel dien weg uit zal moeten en het was, lettende op die strooming, dat wij de meening uitspraken, dat de draagkracht van het volk best zou kunnen worden vermeerderd, wanneer men maar eerst de volle overtuiging heeft, dat het dragen noodzakelijk is.

Week-Overzicht.

In de afgelopen week deed zich een incident voor, dat in den lande 'n beetje opzien verwekte. Voor den 28en Juli II. was in het engelsch Lagerhuis een interpellatie aangekondigd over het optreden der Gajoe-colonne, speciaal wat betreft de laatste affaires in de Alas-landen, waarbij tal van vrouwen en kinderen der tegenstanders het leven lieten. De conservatieve afgevaardigde, Henniker Heaton, die intusschen 't aan een collega overliet om op den, voor de interpellatie bepaalden dag, voor hem 't woord te voeren, wenschte te weten of het engelsch ministerie van buitenlandse zaken van 't noodlottig verloop der gebeurtenissen, zooals de dagbladen die hadden medegedeeld, op de hoogte was, of dat optreden der nederlandsche troepen geen gevaar opleverde voor de rust in de maleische staten, waar 't europaesche element zich in de verhouding van een tot honderd tegenover het inlandsch element bevindt, en of 't geen zaak was voor de engelsche regeering om der nederlandsche haren wensch te kennen te geven, dat aan een dergelijk optreden een einde zou worden gemaakt.

De aankondiging dezer interpellatie deed zich zelfs aan deze zijde van 't Kanaal, ter beurze gevoelen, waar — men weet 't daaraan — de nationale fondsen zwak begonnen te staan.

Het antwoord van den engelschen onder-minister van buitenlandse zaken, graaf Percy, die zeide dat hij zijn departement geene mededeelingen als de genoemde waren ontvagen, maar dat 't hier in elk geval eene zaak betrof, waarin de engelsche regeering zich niet wel kon mengen, zal de vreesachtigen weer hebben doen herademen.

In de pers is gelukkig niet al te veel aandacht geschonken aan dit incident, dat volgens den londenschen correspondent van 't Handelsbl. slechts in 't leven geroepen werd uit een zucht, om aan 't adres van Nederland 'n hatelijkheid te plaatsen, naar aanleiding van onze houding in zake het optreden der Engelschen in Zuid-Afrika.

Bedoeld incident heeft evenwel niet kunnen nalaten, dat ook hier natuurlijk weer de aandacht is gevestigd op de, daarbij besproken gebeurtenissen. Wij hebben daarover reeds onze meening te kennen gegeven en wenschen nu daaraan nog dit toe te voegen, dat onzes inziens niet genoeg aandacht geschonken is aan het feit, dat de in zijne officiële rapporten door den luitenant-kolonel van Daulden gedane specificatie der, aan den tegenstander toegebrachte verliezen, er op wijst, dat hij zich wel bewust was van den indruk dien 't bericht daarvan moest teweeg brengen, zijne volle verantwoordelijkheid voor de daden zijner colonne inzage en zich sterk genoeg gevoelde die te dragen.

Reuter seint, dat heden H. H. op nieuw in het lagerhuis zal interpeleeren, nu over den langen duur van den Atjeh-oorlog. Van den tocht van controleur van Walcheren naar de

Herinnering.

Een azuur-blauwe hemel, de zee eilens-stil met kleine schuimkopjes; in het verschiet, de Italiaansche kust, als een prachtig panorama, de bergen en rotsgroepen groen, de witte huizen helder afstekend tegen den donkeren achtergrond, scheepjes licht-rank, van eigenaardig maaksel, scherend langs het water, het strand als eene eindeloze streep.

«All hands on deck», eerste en tweede klassers linnend over de verschansing, turend door verrekijkers en binocles naar het schoone vergezicht. Jonge meisjes in vrolijk-lichte kleedjes, samenscholend, geheel in «extase» gilletjes, kreten, uitroepen van: verrukkelijk, magnifiek, goddelijk! «Reizend», fluistert de zieke Duitse zending uit de Bataklanden, zacht liggend in zijn lange rotanstoel, blij in het vooruitzicht, over een paar dagen weer in zijn «Heimath» te zijn. Allen zijn dan ook in eene opgewekte stemming. Morgen, in Genua, Genova al superba, voor de meesten het eindpunt van de zereis, om verder met den trein weg te sporen, om er Parijs, of eerst in een uitstapje naar Milaan of de Riviera, door Zwitserland en langs den Rijn naar patria, het lage land aan de zee, Holland om daar herstelling van ziekte te zoeken of voor goed stiltejes en rustig te leven, om familiebanden weder aan te halen, en van het verlof naar Europa zooveel mogelijk te genieten.

Onder de tweede-klassers, staat eene jonge vrouw met haar allerliefst goudlokkig dochterje. Ook zij kijkt naar de schoone kust, doch haar gelaat is droevig en teekent inwendige beroering.

Zoete herinneringen gaan haar voorbij, als zij hare bliken richt op het schilderachtig verschiet; zoete herinneringen, haar terugvoerd naar den tijd van haar verloving en huwelijk. Weer hoort zij hem zingen:

«Kennst die das Land, wo du Citronen blühen,

Apo-Kajan, gelijk men weet naar wensch geslaagd, werden aan het Handelsblad en de Nieuwe Courant door hare batavische correspondenten telegrafische voorproefjes gezonden uit een uitgebreid verslag, dat 't Bat. Nieuwsbl., als altijd als de kippetjes 'r er bij om hare lezers op de hoogte van 't laatste nieuws te brengen, over dezen tocht naar het midden van 't eiland Borneo kon geven.

't Blijkt dat de heer van Walcheren en de zijnen 't niet altijd even ruim gehad hebben op hun langen tocht, die het voordeel heel gehad, dat de, met 'n bezoek vereerde Dajaks hun voornemen te kennen gaven 't koppensnellen er aan te willen geven, terwijl ze tevens om invoering van rechtstreeksch bestuur verzochten.

Als zoo'n verzoek van de pegoestian eens nuttig, zouden we 'n heel eindje verder zijn in die contrijen.

Niet bijster gelukkig was de batavische correspondent van het Handelsbl. met zijn, niet al te duidelijk bericht omtrent de, door Dr. Ellinger van Tegal gevonden malaria-parasiet en diens malaria-theorie. Zoo vaag gesteld, als het bericht was, is 't slechts een herhaling van hetgeen reeds maanden te voren in de indische bladen daarom-trent de ronde deed. Mogelijk is hier sprake van de ontdekking door Dr. E. van een malaria-serum. De betrekkelijke parasiet behoefde toch niet meer te worden gezocht; die hadden anderen, vóór Dr. E. reeds gevonden.

Het opstootje, dat arbeiders, zonen van 't Hemelsche Rijk, te Semarang, volgens een telegrafisch bericht aan de N. Ct., verwekten en door geweld van wapenen moest worden bedwongen, zoodat vier hunner ernstig werden gewond, voert ons in gedachten terug midden in het sedert afgesloten exploitatie-tijdperk, toen we, ter wille van zijne handlangers-diensten, den geleen broeder gereedelijk binnenhaalden, zonder te bedenken dat er eens een tijd kon komen, dat we, in 't belang van de eigenlijke bevolking van het land, van die diensten zouden moeten afzien, om dan met 't gele factuurje in onze maag te blijven zitten.

We weten wel dat 'r nog genoeg rood-wit-blauwe luitjes onder de gestaarte broeders worden aangetroffen, maar kunnen ons niet verheelen dat er vooral onder de singkëhs minder-gewenschte elementen, door de gebeurtenissen in het Verre Oosten 'n beetje roerig geworden, in genoegzamen getale worden aangetroffen, om daarop 'n wakend oog te houden.

Het koninklijk besluit, waarbij de gepensioneerde luitenant-kolonel der cavalerie, Jhr. L. D. C. de Lannoy in activiteit wordt hersteld, kan, zooals reeds in de N. R. C. werd opgemerkt, als uitloesel van de benoeming van generaal van Heutsz tot gouverneur-generaal beschouwd worden, onder wiens bevelen de heer de Lannoy zich eene bevordering bij keuze waardig maakte.

Toch zou 't ons verwonderen, zoo ook de tegenwoordige titularis op den buitengroeschen troon niet mede tot dezen stap zou hebben geadviseerd.

Toen overste de Lannoy, in het voorjaar van 1902 geen instemming met zijne denkbeelden bij het legerbestuur vindende, dit met zijne telegrafische ontslagaanvraag verraste, waarop van die zijde in de gegeven omstandigheden wel moest worden ingegaan, was 't de heer Rooseboom, die de brug legde voor opgemeld besluit, door Jhr. de Lannoy, ter vervanging van zijn rangenoot bij het wapen, Jhr. de Villeneuve, te kiezen als adjudant, voor welke betrekking te voren organiek een hoofd-officier in actieven dienst moest worden aangewezen.

Dit koninklijk besluit heeft de gevolgen van een onbezonnen stap in opwelling van 't oogmerk gedaan, nu geheel opgeheven en 't leger telt weer 'n flink officier te meer, voor wien 't voorafgegaane zeker wel 'n lesje zal zijn geweest, al was 't ook geen harde les.

Uit de pers. Financiële hulp. *Alp. Hbl.* van 26 Juli. Vuurwapens op Java. Id. van 25 Juli. Opiumregie en smokkelhandel. Id. van 27 Juli. Surinaamsche grensquaestie. Ingezonden *Nieuwe Cour.* van 28 Juli. Woorden en Daden. *Nieuwe Cour.* van 29 Juli. Varia.

Men sta ons toe, dat we, wat de uit 't Handelsbl. aangehaalde stukken aangaat, deze bij de bespreking zoo'n beetje door elkaar verwerken voor 't verband.

In zijn nummer van den 27en Juli slaakt 't Handelsbl. de verzuiching, dat 't in indische bladen wordt verwezen, dat 't van Indië en ons bekeer niets dan goed weet te vertellen. Het verwijst dan naar zijn strijd voor de afschaffing van heeren-diensten, tegen de ongerechtigheden bij deservatiezaken, die 't daarom zou willen zien afschaffen en zoo meer.

We meenen dan ook dat vorenbedoeld verwijt niet geheel verdiend is. Maar wat men 't amsterdamsche liberaal blad, hetwelk zeker aanspraak maken mag op de erkenning, dat het de belangstelling zijner lezers in de koloniën tracht op te wekken en levendig te houden, evenmin kan ontzeggen, is de misschien wel wat twijfelachtige er zijner halfheid.

Het zegt niet tot de aftuigers te behooren, maar waarom dan? Tot de opbouw mischien, voor wie zeker 'n ieder, die 't met de koloniën welmeent, sympathie moet gevoelen? Dat betwijfelen wij en dat waarom?

Omdat wij mee opbouwen wil, in zich moet voelen de kracht om daartoe mee te werken. Blijkt daar nu van, in hetgeen 't Handelsbl. schrijft?

Dit treedt onzes inziens al te zeer op in de rol van een gemeedelijken feilen-toonenden vriend, die weer dra gereed staat met 'n «t is zoo erg niet, hoor. We zullen kijke of 'r wat op te vinde is. Maar langzaam aan, dan breekt 't lijntje net».

Of beter gezegd, «dan hoef ik als vrind niet zoo diep voor je in den zak te tasten als feitelijk noodig is».

Ja noodig, want waar 't Hbl. in zijn artikel «Financiële Hulp» aangeeft, tot hoever die hulp z. i. zou kunnen gaan, erkent 't middellijk, dat Indië daarmee niet geholpen zal

Im dunkeln Laub die Gold-Orangen glüh'n?

Dahin! Dahin!

Möcht'ich mit dir, o mein Galiebter, zieh'n. —

En ze hadden hun huwelijksreis gemaakt door Italië, langs de tooverachtige Riviera, die heerlijke kusten daar vóór haar; hun huwelijksreis, gepaard met het vertrek uit Holland, om te gaan naar het verre Insulinde, waar hij tot opzichter van den Waterstaat was benoemd.

En wat vond ze het prettig, hoe voelde zich reeds thuis op Java, waar zij zich te «Goenoeng Gadoeng» hadden genesteld!

Hoe goddelijk vond ze de natuur, hoe lief hun eenvoudig, wit huisje, dat zij in een gezellig «home» had herschapen; met welk een plezier deed hij zijn arbeid; wat al illusies voor de toekomst hadden ze niet samen gemaakt! —

De kleine Mita werd geboren. Hoe zalig waren zij beiden in het bezit van een kind, dat zij zouden opvoeden, overlend met liefde, hun kind, hun dot van een Mita, toen...

de wrede cholera kwam, die zich niet stoorde om huwelijks-geluk en ondervroegd, en in één nacht haar man wegnam. Thans zou zij met Mita weer naar Holland gaan, om van haar pensioentje stil te leven. —

Tranen komen haar in de oogen, het wordt haar te machtig, zij snikt, de vroolijke meisjes kijken nieuwsgierig in hare richting.

Mita klemt zich aan haar moedertje vast en smeekt lief — zacht: «Waarom huilt Matie? — Niet huilen Matie! — Mita zoot.»

Toen omhelsde zij hartstochtelijk haar kind en fluisierend: «Niets lieveling», kustte zij haar lang, zeer lang. —

KEMOENTING.

zijn, doch meent 't, «dat men niet alles tegelijk moet ver-langen, de toering naar de nering zal moeten zetten, en men er niet op mag rekenen, dat het moederland meer zal kunnen doen» dan: gedurende b.v. een tiental jaren den rentepost voor zijne rekening te nemen.

Gaan we nu nog na, dat 't Hbl. voor dit laatste nog den voorslag doet daarvoor leeningen te sluiten, in schappelijke termijn af te lossen, dan weet men zoo ongeveer, tot welke krachtsinspanning het blad ons land in staat acht, om zich zijn verwaarloosd bezit door betere zorg te verzekeren.

Het Hbl. weet wel beter, weet dat er wel degelijk meerdere krachtsinspanning van ons land mogelijk is, maar dien weg te wijzen, waagt 't niet, uit vreeze wellicht voor zure gezichten op den Kruidberg, langs Heeren- en Keizers-grachten, en in de Gooische Lustwarande, waar de Van dag-tot dag-schrijver zich juist zoo echt senag voelt.

We behoeven niet tot degenen, die 't onmogelijke van ons land vergen om in een ommezien alles te herstellen, wat vorige generaties in Indië hebben verknoid, doch meenen, dat 't land zich wel degelijk tot buitengewone krachtsinspanning moet opmaken, om 't kelder van 't koloniale schip te voorkomen, waarmee de sufferige loods, die zich eindelijk de oogen begint te wrijven, ook wel eens naar de haaien kon worden gesleurd, nog voordat hij klaar wakker geworden is.

Instede nu van een «hallo! word wakker, ouwe jonge», doet 't Hbl. een wiegelielje noeren van tering naar de nering en de oude dommelt voort. En dat meenen we 't blad niet als verdienste te mogen aanrekenen.

In zijn «Vuurwapens op Java» dringt 't blad aan op een goede controle op alle bezitters van vuurwapens op Java. Daar is, om ongelukken te voorkomen, zeker alles voor te zeggen, vooral met 't oog op 't misbruik, dat ketjoe's en dergelijken van dat gevaarlijk speelgoed maken.

In het artikel over «Opiumregie en smokkelhandel» blijft het Hbl. tegenover enkele indische bladen zijne meening handhaven over de gunstige uitwerking der opiumregie op 't verbruik van het heulsap — de amsterdamsche zetter maakte er, op zijn manier verbeterend, hulpsap van —, terwijl het aan de hand b.v. van de, voor Madoera bekende gegevens, betwijfelt, dat de smokkelhandel onder het regie-systeem weliger zou bloeien dan te voren.

In een ingezonden schrijven aan de Nieuwe Cour. meent v. d. M., naar aanleiding van hetgeen *Onze West* opmerkte bij gelegenheid van het bekend worden der scheidsrechtelijke uitspraak van den koning van Italië in het anglo-braziliaansche grensgeschil, dat eene interventie onzerzijds tijdens de aanhangige arbitrage de zaak niet verbeterd zou hebben doch slechts tot complicatie aanleiding had kunnen geven. Schrijver twijfelt overigens niet of ook de vraag, of de New-River de scheidscheiding tusschen Britsch- en Nederlandsch Guyana uitmaakt al dan niet, zal evenals zoovele grensquaesties in die buurt langs den weg der arbitrage tot 'n bevredigende oplossing worden gebracht.

In haar artikel «Woorden en Daden» komt de Nieuwe Cour. op tegen een, door Mr. C. Th. van Deventer in het *Sociaal Weekblad* van den 27en Juli II. gegeven voorstelling van de houding der verschillende liberale fractiën ten opzichte van het koloniale vraagstuk.

De Nieuwe herinnert er in dit artikel aan, dat zij steeds op daden voor Indië heeft aangedrongen, en bereid is mede te werken tot krachtige hulp, zoo die noodig mocht wezen, en betreurt het overbrengen van den politieke strijd op koloniaal gebied, zooals b.v. ook de *Standaard* deed in hare appreciatie van de benoeming van generaal van Heutsz.

«Moet de scheiding van ons land in christenen en andere Nederlanders ook in dit opzicht worden doorgedreven? En ook de scheiding tusschen meer naar links en minder dito? Waarom toch? Hier kon toch de neutrale zone bijna alomvattend zijn, dunkt ons. Dan kunnen de daden beter evenredig worden aan de woorden tevens.»

Ziehier een stelling, zoo logisch als tweemaal twee vier, en die ook wij herhaaldelijk hebben vooropgesteld en daarom met genoegen elders zien verkonigden, ter behartiging door allen, die het met de koloniën wel meenen.

Er wordt maar al te dikwijls tegen die stelling gezondigd, terwijl zelfs indische bladen, we hebben nu geen *Java-Post* op 't oog, maar al te zeer er 't handje van hadden, om de eene politieke partij in Nederland tegen de andere uit te spelen, niet beseffende dat zij daardoor de propaganda voor de «alles omvattende koloniale idee» beslist tegenwerkten. Men populariseert een denkbeeld niet, door nu eens bij deze, dan eens bij die partij in Nederland alle heil te zoeken.

Het heil der koloniën en daarmee ook van 't moederland eischt samenwerking van allen, zonder onderscheid van partij of kleur tot een gemeenschappelijk doel.

In een aantekening van de *Maasbode* op 'n bericht over den, door bataviasche Chinezen op de maleische bladen ter hoofdplaats toegepaste boycot, door oprichting van twee maleische bladen met chineesch kapitaal, zegt het rotterdamsche blad hierin een teken te zien, hoe de Chinees den inlander ook op dit gebied verdringt. Bedoelde bladen worden, voor zooverre ons bekend is niet door inlanders maar door Indo-Europeanen uitgegeven en geredigeerd.

Toen we in de *Nieuwe*, na afloop van de jongste hengelose vergadering, in het betreffend verslag gewag zagen maken van een Excellentie, die als gezaghebber op Sint Eustatius troont, meenden we dit aan 'n drukfout te moeten toeschrijven. Maar in de *Indische Mercur* van den 26en Juli II. komt bij overname van een circulaire, in gemeld verslag reeds geciteerd, diezelfde titulatuur voor. De deskundige *Mercur*-redactie had die vergissing in het haar aangeboden stuk o.i. wel kunnen redresseren, evenals die, waarin, naast de paramariboische *Onze West* de curaçoesche *Amigoo* als bron wordt geciteerd, van 't bericht eener, te Paramaribo gehouden vergadering.

Oost-Indische berichten.

Chineezen-opstootjes. Aan de N. Ct. werd reeds de vorige week geseind dat er te Semarang een ernstige rustverstoreng heeft plaats gehad van chineesche werklieden, waarbij de politie onmachtig bleek. Vijftig soldaten rukten uit en maakten 40 gevangenen, terwijl 4 Chineezen ernstig verwond werden.

Inspectie van den arbeid ter Sumatra's Oostkust. Aan hetzelfde blad werd geseind dat de heer Hoetink benoemd is tot inspecteur van den arbeid ter Sum. Oostkust. Hem zouden twee adjunct-inspecteurs worden toegevoegd.

Gedagan. Uit Weltevreden werd gemeld dat de directeur van het B. B. van Rees, de ass. resident de Graaf en de controleur Johan in commissie het onderzoek naar de oorzaken van de woelingen hebben aangevangen.

Adjunct-hoofdvester. De regeering opende het vooruitzicht dat jongelieden in 't bezit van een eendiploma der 5jarige H. B. S. in aanmerking kunnen komen voor de benoeming tot adjunct-hoofdvester tweede klasse.

Uitbreiding postpersoneel. Een telegram uit Weltevreden aan de *Sum. post* meldt dat er machtiging is verleend tot tijdelijke tewerkstelling van 30 aspirant-adjunct-commiesen bij den postdienst op f 50 tractement per maand.

De lijn Padalarang naar Telefer is gedeeltelijk ingezakt. Een koele is gedood en een ingenieur zwaar gewond.

Hoenderpark. Naar men aan de *Locomotief* bericht, is door den assistent-resident van Kendal voorgesteld, aan de Regeering een bedrag van f 5000 te verzoeken voor de

oprichting van een hoenderpark in zijne afdeling, behoeve van de inlandse bevolking.

Met deze som zullen dan rasioenders uit Europa worden aangekocht, o. a. de welbekende soorten Wijandottes, mouth Rocks, Minorcas en witte Leghorns. Dit fokmaterie zal worden aangewend tot kruising met de kampong-ter verbetering van het ras. De verkregen waarde-boenders zullen dan successievelijk onder de bevolking worden verdeeld, ten einde daardoor de rasverbetering te breiden.

Decentralisatie. Volgens de *Sumatrabode* zijn de ingezetenen van Padang een paar verzoekschriften rondlezend, één gericht aan den gouverneur-generaal en één aan de leden der Tweede Kamer, w. i. in hoofdzaak tot stelling wordt uitgedrukt over de voor-tellen, welke, volgens de batavische bladen, door den regerings-commissaris de decentralisatie aan de regeering zouden zijn gedaan, meer in 't bijzonder met betrekking tot de instelling eene gemeentebestuur te Batavia, waarbij, zooals bekend is, de vrije keuze van de leden van den gemeenteraad door ingezetenen voorloopig tot de vrome wenschen blijft behouden.

Zooel aan den landvoogd als aan de Staten-Generaal wordt in overweging gegeven de bezwaren der rekwestanten in ernstige overweging te willen nemen.

Onttrekking van koffie aan de verpligd levering. Den hoofden van pl. en gew. bestuur op Madoera is opgedragen om de onder hen dienende europ. en inl. ambtenaren aan te sporen tot strengere controle, dat de inlanders zich niet onttrekken aan de verpligd levering van koffie, hetgeen nog al veel voorkomt.

Timor en Onderhoorigheden (Flores) 10 Juni meldten zich achtereevolgens alle afdelings-hoofden te Manmerie met olifantstanden en geld, als van onderwerping, ook die van kampong Hobor. Te Pitang en drie andere raddraaiers werden door zelfde veroordeeld tot 20, 10 en 6 jaren dwangarbeid geweest. De rust is volkomen hersteld.

Afschaffing van het klein ambtenaren-examen is door het hoofdbestuur van het Ned. Onderwijzers-genootschap voorgesteld voor de leerlingen openbare lagere scholen.

Het geschiedkundig overzicht van het staan der spoor- en tramwegen in N. I. (titel van een werk, dat den 1en Augustus, bij den jusschen boekhandel en drukkerij zou verschijnen en aange-steld is door den kapitein A. W. E. Weijerman, secretaris der permanente spoorwegcommissie.

Dit overzicht, hetwelk ongeveer 120 vel druks zal behelzen, toont op duidelijke wijze aan met welke moeilijkheden men te kampen heeft gehad met den eersten spoorweg in deze koloniën, doch ook hoe lang het geduurd heeft vóórdat men daartoe durfde over te gaan. Er blijkt uit men reeds in 1840 plannen had om op Java spoorwegen aan te leggen en het is eigenaardig de denkbeelden, men in dien tijd over spoorwegbouw had, te lezen. *Javabode* voegt hieraan toe dat het overzicht zeer uitvoerig, en zeer nauwkeurig is, en een beschrijving van de toestand, zooals die tegenwoordig is, eindigt.

Het tijdelijk gouverneurchap van Atjeh Onderhoorigheden legt den generaal Jhr. van der Heide wendeieren. Gedurende den tijd van zijn verblijf op Atjeh is hem een toelage van f 40 per dag toegekend. Generaal der Wijk is in het hotel van generaal van Heutsz getrouwd, terwijl zijn gezin het huis op het Waterlooplein blijft bewonen. Een betere illustratie op de legende van Indië's geld is bijklaar niet denkbaar, zegt het *Bat. Nbl.*

Reorganisatie-plannen voor Djokja. Het *Soer. Hbl.* veruam, is met 1 Juli een belangrijke reorganisatie in werking getreden in de afdeling Goenoeng van de residentie Djokja. Op dien datum zou de gouvernement de exploitatie overnemen van des sultanaatboschcultuur, waarvoor den laatste de helft der helft het bedrijf te maken winsten zal worden uitgekeerd.

Verder zullen de wachi- en rondendiensten, die door den leoraal petah enz. worden vervangen door een hoofdged van f 6 per jaar, hetgeen zeker in het belang der bevolking is.

Eveneens worden in deze afdeling verschillende andere onbetaalde diensten, zooals het ondehoud van wegen, bruggen, passagiegrahans, het transporteren van brieven, verzoeken door *vrijen arbeid* met behoorlijke betaling.

Surra-onderzoek. Den gouvernements-veerschat is opgedragen zich naar het eiland Roti te begeven, ten einde daar een onderzoek in te stellen naar het v. k. komen van surra. Men vermoedt namelijk dat gewone van deze ziekte van daar naar Java zijn overgebracht, meldt het *Soer. Hbl.*

Nederlandsch voor Inlanders. Het *Bat. Nbl.* meldt dat door den directeur van O. E. en N. aan de regeering is voorgesteld om in elk gewest op Java en Madoera een één der eerste klasse inlandse scholen een gewest voor het nederlandsch te verbinden, met intrekking van de subsidies, thans toegekend aan de z.g. hollandsche cursussen. Voor de 17 gewesten van Java zouden die scholen bestaan, voor zonen van inlandse hoogen en goede inlanders om onze taal te leeren, wat, volgens dat blad, niet te veel is.

Een enquête naar den invloed van suikercultuur. In den boezem der gehouden vergadering van het dagelijksch bestuur van het algemeen syndicaat voor suikerfabrikanten op Java is, naar het *Soer. Hbl.* meldt, een heftig verweer van den heer H. H. van der Meer door dezen toegezonden aan de voornaamste indische bladen ter sprake gekomen. De vergaderden verklaarden geen antwoord te hebben om een enquête, als waarop de heer van der Meer doelt en onzen lezers zeker bekend zal zijn, tegen de ja haar zelfs te zullen toezien, onder voorwaarde dat het gewest gevonden werd om het onderzoek onpartijdig en 't openbaar te doen geschieden. Algemeen was men van gevoelen dat de suikerindustrie op Java een noodzakelijk onderzoek niet behoeft te vreezen.

Boven Doesoeno. Uit een correspondentie van Bandjermasin aan het *Soer. Hbl.* blijkt dat het op Madoera ook al niet erg veilig blijkt te zijn; de bewering versterkt tot 125 man, ook met 't oog op de twee maanden opgerichte blokkhuizen bij Toembang Boembaan en Pendreh. Centraal Borneo wordt een reusachtige puzen, die ieder is nieuwsgierig hoe de generale staf te Batavia die zal weten op te lossen. Middelerwijl breidt zich de strek van het verzet uit en het is buiten twijfel dat weldra Boentok zal bereiken.

De Maleiers en Dajaks kunnen het onderling niet alleen goed met elkander vinden, maar de «blanda» zijn toch hun algemeen vijand en al naar gelang van de succes sluiten zich stammen aan. Het koppensnellen is steeds bij die stammen in gebruik, hetgeen nog onlangs bleek, toen koeische Dajaks van den Hebon-stam bij de assistent-resident van Samarinda 3 koppen medebrachten van Siang Dajaks, die verblijft houden in de nabijheid van Poeroek Tjaoe.

Lieden van dezen laatste stam hadden bij een vroeger snoeltocht twee Hebon Dajaks gedood en nu wilden de laatste wrak nemen en zijn het gebied der Siang Moeroe binnengegaan. Wel kostte dit één hanner het leven, werd één gewond, maar de buit van 3 koppen was eertijk mede verdiend.

Rijstschachtsche. Uit Fort van der Capellen werd melding gemaakt van de rijstschachtsche, dat er in die streek reeds velen door gebrek aan rijst er toe hebben moeten besluiten met «sagoe anari» te voeden. Daarenboven vrees men dat van den rijststogst van dit jaar zooged als niets zal terecht komen door de langdurige droogte, die er geericht heeft

en ter elfder ure werd afgebroken door hevigen regen, die ongeveer 2 etmalen aanhield.

Te Koeboe Karambil werden wekelijks 4 à 5 spoorwagengeladen rijst voor Fort van der Capellen aangevoerd, d.i. dus 576 à 720 picols.

Men mag nog van geluk spreken, als men zich die rijst kan aanschaffen, meldt de berichtgever.

Een kostbare steen. Naar de *Sum. Post* verneemt heeft de sultan van Deli van de bekende firma Lévie Hermandus te Parijs, door bemiddeling van de firma Cornfield te Medan, een briljant gekocht ter grootte van 11 1/2 karaat. Het is de z.g. steen-Napoleon, afkomstig van de Kaap.

Naar men vertelde moet dit de grootste briljant zijn die in heel Nederlands-Indië te vinden is.

De sultan heeft ± f 35000 voor dezen diamant betaald.

Nog niet genoeg schrijverij. zegt het *Bat. Nidd.* bij het vermelden der aansporing aan de ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur tot het schrijven van nuttige leer- en leesboeken in de maleische, javaansche, boeginese en andere talen. Ten overvloede heeft men hen gewezen op de medailles en premies, die daarvoor door de regering worden toegekend.

Dr. Zehnters Rampas-methode. Zoals bekend is, beproeven de cacaoplanters op Java, op raad van Dr. Zehnter, de cacaoom uit te roeien door op een bepaalden tijd van het jaar alle kolven van de boomen te plukken en diep in den grond te begraven.

Op den Kawi nu hebben deze proeven zonderlinge resultaten opgeleverd.

Op het eene perceel hadden zij het gewenschte gevolg en werden later goede vruchten geoogst, terwijl op een vlak naast gelegen perceel de resultaten nihil waren.

De vraag dringt zich op, of de methode niet afdoende is dan wel of op die perceelen, waar geen resultaten werden verkregen en de mot blijken gaf een taal leven te bezitten, wel de noodige zorg is besteed aan haar uitroeiing, de kolven wel diep genoeg in den grond begraven werden en op het afplukken voldoende toezicht werd uitgeoefend, vraagt het *Soer. Hbl.*, waaraan het vorenstaande is ontleend.

Clockner Brousson vervolgd. Aan de *Locomotief* ontleent hij het bericht dat de justitie een vervolging instelt tegen den heer Clockner Brousson, van de *Bintang Hindia*, op grond van art. 222 van het wetboek van strafrecht. De beschuldiging luidt: bedreiging van het leven van den heer Wijbrands, redacteur van het *N. v. d. Dag* voor N. I.

Waterregeling. De *Javabode*, laat zich als volgt uit, bij de bespreking der in de *Java Ct.* reeds gepubliceerde waterregeling in de irrigatie-afdeeling Brantais:

„t. Verd tijd, zoo'n regeling te treffen, want een der weinige economische kwesties, waaraan de gesnevelde geestdrift Kjai Kasan Mookmin, althans blijkens de bij zijn moerds achterhaalde zendbrieven, houvast had, was die der irrigatie van de tweede gewassen.

De winnende hand zal misschien mild zijn geweest en ook kan het besef, onder den druk van angst, wat levendiger zijn geworden dat den kleinen man toch ook het zijne competeert. Die krijgt dan nu ten minste 's nachts water op zijn sawahs en in den westmoesson zooveel als 't God liefheit. Als het heel erg is, mag de chef der irrigatie op eigen gezag ingrijpen.

Overname der Intercommunale Telefoon-maatschappij. Op initiatief van den directeur van B. O. W. zijn de onderhandelingen betreffende de overname der Intercommunale door het gouvernement weder-g geopend, thans echter op meer aannemelijke en billijke voorwaarden.

Bezoldiging der onderwijzers. Het antwoord van den directeur van O. E. en N. op het verzoek van het N. I. Onderwijzersgenootschap, om ophffing der onbillijkheid, die er in gelegen is dat den onderwijzers een hooger bezoldiging toegekend wordt dan aan de onderwijzers, welke bepaling ten nadeele van het onderwijs strekt, luidde, dat een voorstel tot wijziging nu geen nut zal hebben, daar de regering eerst kort geleden die zaak heeft overwogen.

De zoutbriquetten-verkoop. Uit Batavia wordt aan het *Soer. Hbl.* medegedeeld, dat men aan het departement van O. E. en N. thans druk bezit is aan de invoering van den zoutbriquettenverkoop over geheel Java en Sumatra's Westkust, aan te vangen met het begin van 1905, terwijl in 't midden van 1905 de verkoop zal worden uitgebreid over de overige buitenbezittingen.

Een omnibusdienst te Soerabaja. Aan Mr. J. Schoutendorp te Batavia is vergunning verleend tot de exploitatie van een electrischen omnibusdienst te Soerabaja voor een tijdvak van 30 jaren.

beoogt, niet aarzelen haar bij ieder, die iets gevoelt voor haar streven: brood te geven aan indische jongens, die werken willen, aan te bevelen.

Groote diefstal. Het *Soer. Hbl.* bericht, dat de nederlandsch-indische gasmaatschappij te Soerabaja bestolen is voor f 6000 door haren boekhouder. De directeur, Steijgerwald, is voor het verlies aansprakelijk.

Pamor-smeedkunst. Een kunst van hooge waarde, die misschien verloren zal gaan, zegt Dr. Groneman in de *Javabode*. In de beide Vorstenlanden wordt zij natuurlijk nog beoefend, maar Groneman is thans bezig te onderzoeken in hoever zij ook buiten de Vorstenlanden en waar beoefend wordt. De resident Couperus heeft zijne hulp toegezegd en reeds inlichtingen verzocht aan vele ambtenaren van het binnenlandsch bestuur op Java, Bali en Lombok.

In den kraton te Djokja wonen nog twee wapensmeden of empoes, in Pakoe Alam is er één, die met 3 of 4 zonen en neven werkt.

Eigenaardig is 't te vernemen van waar die wapensmeden het pamor verkrijgen.

Meer dan een eeuw geleden is er te Parambanan een blok uit den hemel gevallen en dat blok is in de vorige eeuw naar den kraton te Soerakarta overgebracht. De toenmalige hoofd-ingenieur van het mijnwezen Dr. R. Verboek heeft het ook onderzocht en verklaard dat het meteor-ijzer is.

Het blok echter is al belangrijk geslonken, daar de wapensmeden van den vorst, telkens als zij voor Z. M. een kérés of een lanspunt moeten vervaardigen, daarvan eenige brokstukken gebruiken.

Het meteor-ijzer is harder dan ijzer en staal, zooals die wapensmeden verklaard hebben en zal, wanneer het werkelijk meteor-ijzer is, over een 10 tal jaren geheel opgebruikt zijn, in welk geval het nikkel dat hemelsch metaal zal kunnen vervangen en de pamor-smeedkunst, althans niet dáárom, verloren gaan.

Wie nog meer over deze kunst wenscht te lezen, leze de *Javabode* van 29 Juni j.l. no. 151.

Afschaffing van den Raad van Indië. De altijd juist ingelichte *Soerab. Courant* weet al te vertellen, dat generaal van Heutsz als voorwaarde voor zijn optreden zou hebben gesteld, dat in beginsel zou worden toegezegd: afschaffing van den Raad van Indië. Als het waar is, zal die voorwaarde wel niet worden ingewilligd; daargelaten dat dit college voor, met Indië onbekende „nederlandsche staatslieden“ van groot nut kan zijn, ook al willen de laatste dat niet altijd erkennen, is het voor een partij-regering een veel te mooie gelegenheid om invloed te kunnen uitoefenen op den gang van zaken. Dit zal vermoedelijk spoedig genoeg blijken, zegt de *Javabode*.

West-Indische Berichten.

Suriname. De goud-industrie houdt nog steeds 't hoofd op en de Surinaamsche Bank, die toch anders graag sekuur gaat, blijkt wel eenig vertrouwen in deze industrie te hebben, met name in het Placer de Jong, waarvoor blijkens het meegedeelde in de jongste algemeene vergadering te Paramaribo nog maar steeds niet de middelen kunnen worden gevonden, om de exploitatie zij 't ook op bescheiden schaal te hervatten. Directie en commissarissen hadden voortdurend met financiële moeilijkheden te kampen, vooral wegens achterstallig loon van personeel en betaling van disconto op promessen. Toen in November het concessie-recht ten bedrage van f 2000 moest worden voldaan, gaf de Surinaamsche Bank blijk van vertrouwen in de waarde der concessie, door het discontieren van twee promessen, ieder van f 1000, de een, geïndosseerd door den Raad van commissarissen, de andere door commissarissen in privé. Men hoopt, wanneer de concessie-terreinen van Paramaribo per trein bereikbaar zullen zijn, ze tegen goeden prijs van de hand te kunnen zetten.

Op de Concessies Gros wordt maar steeds in afwachting van de re-exploitatie, lustig er op geslucend en gelongtomd en op die manier een vrij aardig quantum goud verkregen. In de maand Juni bedroeg de aldus gewonnen hoeveelheid edel metaal in totaal 6601 gram, waaronder niet minder dan 1500 gram in den vorm van grove pepites.

Onze West deelt omtrent de proefborings op het terrein dezer Maatschappij mede dat reeds zeer bemoedigende resultaten zijn verkregen. Er is onder andere een kwartsader aangeboord met een goudgehalte van omstreeks 40 gram goud per ton.

De „Compagnie des minis d'or“ keeft ook dit jaar, niet-tegenstaande menigen tegenvaller, wér 5 percent. dividend uit. Met 't oog op de, eerlang aan te vangen bosch-exploitatie is 't wellicht niet ondienstig om aan een artikel van den heer Berkhout in de *Ingenieur* te ontleenen, dat recente onderzoekingen aan het proefstation der belgische staatspoorwegen te Mechelen hebben aangetoond, dat er in West-Indië houtsoorten worden aangetroffen, die 2 1/2 tot 3 maal grooteren tegenstand tegen doorbuigen bieden, dan respectievelijk noorsche grenen en eik.

't Is toch maar waardeloos hout, wat? dat de surinaamsche boschessen kunnen opleveren?

Op cultuur-gebied vernemen we met genoegen dat de cacao-productie in Nickerie dit jaar weer goed belooft te zijn. De „Paramaribo“ bracht den 1en Juli li. drie honderd balen cacao uit Nickerie te Paramaribo aan.

Maar al mocht op eens de heele cacao-cultuur weer herleven, dan zouden toch de surinaamsche planters wel zoo verstandig wezen, om 't niet meer in hoofdzaak op die ééne cultuur te laten aankomen. Voorloopig is de stand der cacao-cultuur echter over het algemeen nog verre van hoopvol. En dus zullen wel de pogingen om nieuwe cultures in te voeren met kracht worden aangevat.

Het gouvernement laat er geen gras over groeien en heeft nu reeds 4000 planten van de, op Jamaica voor uitvoer geteelde bacoove-soort, Gros-Michel, ter beschikking van de planters gesteld tegen 9 cent per stuk.

En wat de vezel-cultuur aangaat, weet de *Suriname* mee te deelen, dat per „Prins Willem I“ ongeveer 100000 plants voor die cultuur uit Amerika werden verwacht. Het blad berichtte reeds, dat eenigen tijd te voren per „Korona“ omstreeks 60 kisten machinerieën te Paramaribo waren aangekomen voor een Maatschappij van vezelbereiding. Het voegde nu nog hieraan toe, dat die machinerieën binnenkort naar de Cassipoera in Boven-Suriname zouden worden vervoerd. Men dacht zoo spoedig mogelijk een aanvang te maken met dezen tak van nijverheid. Op Cassipoera werden reeds gebouwen opgetrokken.

Daar zullen de Yankees wel met hun geld achter zitten en als het hun goed gaat, de zaken marcheeren, dan be-

ginnen we hier in Holland af te geven op die vreemdelingen, die ons de beste kluisjes van den neus wegkapen, terwijl we ons hier door allerlei pessimistische praaties van den een of anderen teleurgestelde eenvoudig weg laten bedotten.

Met de Javanen-proef, op Johan en Margaretha gaat 't heelemaal niet. 't Lijkt 'n uitgezocht zootje te zijn geweest, dat voor die proef werd gebruikt. De een voor, de ander na, keert der kolonie den rug toe, terwijl de Brisch-Indiërs alweer klaar staan, om zich op die grondjes te vestigen, tegen vergoeding zelfs voor de planken gebouwtjes, die het bestuur voor Kromo's verblijf had opgericht.

Moge deze mislukte proef echter geen aanleiding geven aan onze Volksvertegenwoordiging om de gelden, welke voor het uitzenden van een paar jonge inlandse bestuurs-ambtenaren voor de leiding eener te herhalen proef zijn uitgetrokken op het ontwerp der begroting voor 't volgend jaar te weigeren. De voorlichting dier ambtenaren zal zeker ook dienstig kunnen wezen voor eene richtige keuze van het menschelijk proef-materiaal.

Dat een tweede proef beter moge slagen, zal zeker wel door velen in de kolonie worden gewenscht, en niet in de laatste plaats door de *Surinaamsche Bode*, die na den aanslag van een half gekken Brisch-Indiër op den waarnemend agent-generaal voor de immigratie, van Drimmelen, wel gaarne alle Brisch-Indiërs op staanden voet in Kromo's zou willen gemetamorphoseerd zien. Den heer v. D. werden door dien koele, die hem met een knuppel stond op te wachten kwetsuren toegebracht, die gelukkig niet van zeer ernstigen aard bleken.

De verontwaardiging, die allerwege over deze aanranding te Paramaribo aan den dag werd gelegd, leverde 't duidelijk bewijs dat deze ambtenaar bij 't publiek in een beter blaadje staat, dan b.v. de Commewijne-commissaris van Breen bij de *Nieuwe Sur. Ct.*, die dezen ambtenaar zijn aandeel niet gunnen wil in de, door een consortium voor een prijke aangekochte cacao-plantage Mariënbosch. Het blad meent, dat plantage-bezit en commissarisschap niet kunnen samengaan. Als dat zoo ware zou, dunkt ons, 't bestuur den heer v. B. wel op de bepalingen hebben gegeven.

Onlangs vertrok uit de kolonie een ander districts-commissaris met verlof, die zich in de gunst van *Onze West* mocht verheugen, welk blad hem vóór zijn vertrek naar patria een waardeerdend woordje wijdde, waarin de epitheten lui en vadsig den vertrekkende hoogst aangenaam in de ooren moeten hebben geklonken.

Maar zouden we hier in *Onze West* en *Nieuwe Surinaamsche* willen vragen, meenen zij werkelijk het algemeen belang te dienen door ambtenaren te verkleinen op eene wijze, als zij deden? De taal is ons gegeven, om onze gedachten uit te spreken, maar, gesteld eens dat beide bladen 't bij 't rechte eind hadden, heeft men, in eene kolonie vooral, niet rekening te houden met factoren, die het gewenscht maken zich van eene taal te bedienen, waardoor 't gezag niet wordt aangerand, al legt men daarbij feiten en toestanden bloot.

Het, onlangs openbaar gemaakte overzicht van de opbrengst der middelen gedurende de eerste vijf maanden van dit jaar, toont in vergelijking met het gelijknamig tijdperk van 1903 een merkbaar vooruitgang aan, in de opbrengst van 't patentrecht, van de belasting op de huurwaarde, van de invoerrechten, de goudbelasting en de balata-concessierechten. Daarentegen brachten de geneeskundige belasting, de accijns en de passagegelden belanger minder op dan in 1903.

Mevrouw A. F. BOS.

Reeds sedert enkele maanden ontving „*Boeatans*“ van de verdienstelijke vrouw, wier naam aan het hoofd van dit artikel staat, allerlei monsters van producten uit Suriname en deed de Raad van Beheer zijn best om met de van haar ontvangen proeven voordeel te stichten voor de West-Indische producenten, toen wij de tijding ontvingen, dat de ijverige bevorderaarster van Suriname's belang zelve, voor enkele maanden in Nederland zou komen. Wij hadden het voorrecht kennis met haar te maken en te kunnen overleggen, hoe op de beste wijze voor uitvoer van die verschillende producten uit ons West-Indisch vasteland naar Nederland zou kunnen worden gezorgd.

In ons lokaal, *Plaats 9 den Haag*, is alles tentoongesteld en iedereen werkdag van 10 tot 6 uur voor alle belangstellenden te zien en te koop. Desgewenscht is Mevr. Bos — die ook de ziel en werkkraacht was der Surinaamsche Commissie, welke gezorgd heeft voor de uitstekende West-Indische inzending op de Tentoonstelling van Vrouwenarbeid in 1898 — gaarne bereid omtrent het een en ander persoonlijk inlichting te verschaffen.

Ook van haren humanitaire arbeid deelde zij ons met de meest mogelijke bescheidenheid een enkel woord mee. Van derden echter mochten wij meer hieromtrent vernemen en van ganser harte geven wij gevolg aan het ons gedane verzoek: om te trachten haar voor dat nuttige werk steun in Nederland te bezorgen.

De lezers van het Kol. Weekblad, die de Takitories van Tropicus onder de oogen kregen, zullen zich herinneren, ook deze schreef van enkele bijzondere kolonisten in Suriname, ook van mevrouw de Wed. A. F. Bos; hoe die dame zich in Paramaribo beijert voor sociale belangen, voor de opvoeding der hervormde weezen vooral, doch ook aan anderen arbeid voor behoeftigen en verwaarloosden met hart en ziel deelneemt. Er werd ook door Tropicus melding van gemaakt, dat zij een belangrijke steun heeft gegeven aan de stichting van een gebouw — naar haar Annetta's Bedehuis genaamd — op 's lands grond, een klein uur van de eigenlijke stad verwijderd, welk gebouw dienen moet voor de behoeftigen, die er in die buurt bestaan aan eene gelegenheid voor godsdienstige samenkomsten, voor zondagsscholen, voor handwerklessen, voor bewaarschool-onderricht. Daar de hollandsche boeren vooral in die omgeving wonen, zijn het deze, die in dat gebouw hun kerke en in 't algemeen hun vereenigingslokaal zien. Hun kinderen inzonderheid ontvangen daar godsdienstige en ander onderricht. En het is dan ook een bijzonder groote weldaad voor de meesten, die daar op eenigen afstand van de stad wonen, dat zij ook een tel vereenigingslokaal hebben, dat, met de bewaarschool er naast, een belangrijke verfraaiing is bovendien van een zich van lieverlede ontwikkelende buurt.

Mevrouw Bos, die als de stichtster van dat gebouw kan beschouwd worden, is thans in Nederland. Afgemat van de groote inspanning, waartoe zij zich in laatste jaren steeds meer geroepen zag, komt zij voor eenige maanden rust en versterking zoeken in 't vaderland, dat zij in den tijd van 31 jaren niet zag. Zij kwam hier, tot oude verwanten en vrienden, voor herstel van gezondheid, doch niet om te rusten alleen. Haar liefdewerk zal, hoopt zij, ook winst hebben van haar „verlof“. Want zij stelt zich voor, dat ook in Nederland wel sympathie kan worden opgewekt voor 't geen zij in 't verre hollandsche gewest doet. Of die verwachting niet zal worden teleurgesteld? Wij hopen het voorwaar niet. Zulk krachtig streven voor de ontwikkeling van de volksklassen in Suriname verdient alle ondersteuning.

Mocht dus in dezen zomer tot enkele vermogende landge-nooten, per brief, of door een persoonlijk bezoek, een bede om hulp komen, dan blijve die niet onverhoord. Mevrouw Bos deelde ons mede, dat het haar vooral zoo aangenaam zou zijn indien zij, naar Suriname terug keerende iets mocht medebrengen, waardoor de schuld van „Annetta's Bedehuis“, die nog voor een deel onafgedaan bleef, kan worden verminderd. En zoo dit toch niet te stoute ideaal onverhoopt mocht blijken te veel te omvatten, dat zij dan ten minste in staat werd gesteld een flink saphire-ergel te bekostigen, dat in het gebouw moet dienen voor godsdienstoefening, bewaarschool, zangklassen enz.

Wij wenschen, dat de hooggewaardeerde vrouw dit ge-

schenk als „welkom thuis“ zal mogen meebrengen. Wie, ook van hen, die slechts een kleinigheid kunnen afstaan, werkt daartoe mede? Vrienden van Suriname, oud-kolonisten ten onzent, doet uw best en zamelt mede wat in. Wat gij hebt te geven, zendt dat aan **Mevr. de wed. A. F. Bos, p/a den heer Van der Bom, Kloveniersburgwal 105, Amsterdam.**

Javaansche Regentendochters.

Op verzoek, ons van verschillende kanten door belangstellende lezers, gedaan, nemen wij, ook in verband met hetgeen vroeger hierover door ons werd geschreven, met ingenomenheid uit de *Java-Bode* onderstaand artikel over, dat ook door de meeste andere Indische bladen geheel of gedeeltelijk werd weergegeven:

„Hoe treffend waar en vernakelijk tevens de jonge Victor Hugo eenmaal geweest moge zijn, toen hij zong:

Noble sire
Pour écrire
Prend vilain;
Quand il signe,
Sa main digne
Egratigne
Le vélin.

we zouden ons op een dwaalspoor bewegen, wanneer we te algemeen ons de edelen der middeleeuwen gingen voorstellen als uitsluitende krachtmensen, vechtersbazen en kennisverachters. Hoeveel adellijke beoefenaars van letteren en wetenschappen zijn er niet aan te wijzen, juist in de tijdperken der latere middeleeuwen en der renaissance. Maar bovendien, is het niet een onmiskenbaar feit, dat juist de eerste kroniekschrijvers, bespot wellicht om hun inktpot en veder, toch treden in de gastrijke dierselieve voorname spofvogels en van hun dochters en edelvrouwen eene ongevoinsde belangstelling onderhouden, opwekster en voedster vaak van grootere dingen, eenmaal door hen volbracht.

En die schijnbaar zoo geheel buiten mijn onderwerp liggende inleiding, heb ik noodzakelijk geacht, omdat ik juist onder den glans der, voor beschaafd Europa sinds lang vervolgen tijdsperken beschreven, de hedendaagsche Javaansche maatschappij wensch te beschouwen.

Te veel wordt de noodzakelijkheid hiervan uit het oog verloren. Over het, volgens philanthropische inzichten min of meer christelijke of zedelijke dezer verschijnselen wil ik thans niet spreken, maar natuurlijk, logisch in 's werelds-loop acht ik het, dat op een gegeven oogenblik, door louter eigenbelang gedreven, vrucht eener sterke energie, het meer beschaafde volk verre zeeën doorkruist of hooge gebergten overtrekt en zich vestigt, of zijn gading komt halen bij mindere stammen, minder ver op de baan der geleidelijke evolutie.

Zoodra men geen andere bedoelingen heeft, dan voor zichzelf voordeel te behalen en het overwonnen volk, zonder gewetenswroeging te laten arbeiden, blijft de zaak gezond, zoolang het geld maar toevloet, en naar de mogelijke ontwikkeling dier veldwaartbrengers wordt geen onderzoek ingesteld. Men scheldt ze uit en geniet de voordeelen van hun arbeid. Hoogst eenvoudig!

We bevelen gelukkig andere tijden. Er waait een weldadige zoelte uit ethische richting. De Javanen zijn kinderen geworden van het vaderlijk gouvernement, maar helaas niet altijd kinderen van veel belofte! Wat worden die vaders steeds teleurgesteld!

Wie zou kunnen miskennen, dat hier nog alles en alles te doen is! Natuurlijk! Maar men miskenne niet de eerlijke wet der langzame evolutie. In Europa zijn eeuwen voorbijgegaan, met wonderdoening van groote, heftige schokken, die met reuzenduw de menschheid vooruit hebben gestuwd; Indië heeft de laatste eeuwen slechts dampers gekend.

De Compagnie is slechts met wapenen opgetreden, was de ruiten der kruidenierszaak werden bedreigd. Was de rust verzekerd, dan maar goede-maatschappij met het volk, dat noch overwinnend, noch tot wanhoop geslagen, onder veel druk kalmweg indommelde.

Het zoo wel belangwekkend zijn met zekere gegevens na te gaan, hoe de geschiedenis onze oost-indische eilanden zich zou hebben ontpoopen, zonder Portugeezen, zonder Nederlanders, zonder Europeesche kolonisten in het algemeen.

We hebben aan den eenen kant nog de nazaten, nu geketend, die vorsten, die overvloedigen en hun volk deden zweogen om eigen lusten te bevredigen. De merkwaardigheid doet soms het jammerlijke van den toestand vergeten: hoe duizenden, opgebracht door het zweogen van den kleinen man, heengaan om ijdelheid in ledig niets doen te streelen en hieraan herinner ik even, ter wille der vergelijking, die ik maken wilde met de Europeesche geschiedenis der late middeleeuwen.

Naast de vorsten, die het gouvernement onderhoudt met een zorgzamen blik van zeer nabij, staan de inlandsche hoofden, die het gebruikt als zijn ambtenaren.

Onder dezen heeft zich sinds eenige jaren een sterke drang naar vooruitgang en ontwikkeling geopenbaard. Nu treft dat prachtig samen met de ethische richting onzer koloniale politiek: geen leus van staatkundig opportunisme, maar een oprecht streven naar ideaal bij velen, door hooge gevoelens van edelaardigheid ingegeven, bij anderen althans een rechtgeerd meesgaan met den tijdgeest.

De regering, ernstig willend de ophffing van den Javaan, zal bij die vooruitstrevende hoofden uitstekende voorlichting en hulp vinden, doch voorbij zien moet ze niet, dat zich hier een verschijnsel voordoet, uit zichzelf ontproten en voortdurend de aansporing van de regering kwam.

Bekend toch is het, hoe enkele regenten, zelfs onder degenen, wier zonen nu mannen van rijpen leeftijd zijn, kosten noch moeiten spaarden om hun zoon een gouverneur te geven voor jaren achtereen.

Waar men wenscht ophffing en ontwikkeling van het volk, daar richtte men in de eerste plaats het oog op degenen, die aan den spits staan: de hoofden van 't volk. Maar gaat een volk werkelijk vooruit, waar de vrouwen stilstaan in ontwikkeling en beschaving?

Toch lijkt dit ten opzichte der Javanen een groot bezwaar, een moeilijk te omzeilen klip. Zien we even naar Japan het land van het wondersnelle voortschrijden. Wij vernemen ook vandaar, hoe krachtig de vrouwen zich daar ontwikkeld heen: „geëmancipeerd“ hebben. Onder de Javaansche vrouwen ook zoo iets te verwachten in de eerste tientallen jaren is ondenkbaar ten opzichte van haar, die door haar adat zoo streng aan banden worden gelegd.

Toch hebben regenten moedig het voorbeeld gegeven, door middel eener bekwame gouvernante hunne dochters een Europeesche ontwikkeling te verzekeren en den omgang met beschaafde Europeesche vrouwen sterk in de hand te werken. Doch, wat baat dat aan die enkelen!

ADVERTENTIËN.

Alle Hygienische Artikelen N.M.

zoowel voor Heeren als Dames, steeds, ook de nieuwste, in grootste sorteering voorhanden. Geill. prijscourant 10 cents. Geill. brochure 70 cents franco.

Fransche Breukbanden zonder Veer

nooit pijnlijk in het dragen en toch absoluut betrouwbaar. Aanbevolen door tal van Specialiteiten en Artsen f 2.50 enkel, f 5.— dubbel. „De nieuwe breukband” syst. Dr. DUPUIS te Parijs, zonder veer langs rug en heupen, reguleerbaar, knelling en schaving vermeden, prijs f 5.— dubbel f 10.— Naar buiten met 15 cents verhooging na ontv. van postw. of onder rembours. „Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

Voor elke afwijking van den normalen haargroei wende men zich om **kosteloos advies** tot den Hofkapper

Justman Jacob
Korte Poten 40, 's-Gravenhage.

Indische Verlofgangers.

Billijk over te nemen, *Duinoord*, een kleine complete inboedel. Te bevragen adres bureau *Koloniaal Weekblad*.

Middelbare school voor Handel en Administratie.

Laan v. Meerdervoort 104, 's-Gravenhage

Drie-jarige voorbereidende cursus, aansluitende bij de 6e kl. eener school voor M. U. L. O.

Twee-jarige cursus voor Handel of Administratie, aansluitende bij den voorbereidenden cursus en opleidende voor den handel of administratieve betrekkingen.

Een-jarige vervolgcursus voor leerling-consul aansluitende bij den twee-jarigen handscursus.

Een-jarige vervolgcursus voor akte Staatsinrichting M. O. aansluitende bij den tweejarigen administratie-cursus. Avondcursussen voor volwassenen tot opleiding voor de **Praktijkexamens** in Boekhouden en Handelcorrespondentie in de 4 talen.

Nadere inlichtingen bij den directeur, **F. TIJMSTRA.**

Eene jonge Dame

van goeden huize, met akte L. O. en Handw., ook kennis van vreemde talen en muziek zag zich gaarne **geplaatst** bij eene familie, die naar Indië gaat, ook genegen het toezicht van een paar kinderen op zich te nemen. Br. fr. bur. v. d. blad onder motto **Indië.**

Scheveningen.

Pension „HUIS-TER-DIUN”, **SEINPOSTDUIN 54.**

Door de hooge ligging in alle vertrekken prachtig uitzicht, zoowel aan de zee- als aan de landzijde. Badkamer en veel ander comfort aanwezig. Ingericht tot seizoen- en doorlopend verblijf. ook voor hulp- of toezicht behoevenden. *Billijke prijzen.* Aanbevelingen van HH. Geneeskundigen en Familien voorhanden.

AGUILARS

PORT-, SHERRY, MADEIRA en fijne TAFELWIJNEN, zijn alom bekend.

Hoofdkantoor:

Heerengracht 3, Den Haag.

Bijkantoor:

BATAVIA, B. DE BAS & Co.

Succursalen: **UTRECHT en LEIDEN.**

Agentschappen op alle Hoofdplaatsen in Ned. Indië.

Intere. Telefoon 264.

CITY-BAGS echt leder, 39 cM. lang, à f 3.95.

W. POPPINK,

ZADEL-EN KOFFERMAKER.

151. Prins-Hendrikstraat. 151. — DEN HAAG.

N. B. Lederwaren bij mij gekocht, worden gedurende 2 jaar gratis gerepareerd.

Onze beroemde Santal Parelen

genezen snel en zeker alle Nier- en Blaasaandoeningen, pijnlijke, moeielijke en bloederige urineloozing en **Gehelme Ziekten**, zoowel nieuwe als verouderde bij mannen en vrouwen. Enorm gebruik. Ontelbare aanbevelingen. Prijs per flacon f 1.20, fr. p. f 1.30. **Uitsluitend** verkrijgbaar bij:

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

's-Gravenhaagsche **Crediet-vereeniging en Depositokas**
Den Haag. — Buitenhof 46.

Waarborgkapitaal en Reserve f 400.000.

Directie:

Mr. I. B. VAN BERCKEL. — J. L. DIETZ.

Commissiehandel in **Effecten en Coupons.** **Credieten** tegen persoonlijk of zakelijk onderpand. Verhuurt **Safes** in den brandvrijen kelder. Plaatst gelden à **deposito**, in **chèque-rekening**, in de **spaarkas.**

Correspondent van de **Ned. Ind. Es-compto-Maatschappij.** Betaalt hare **Wissels** uit. Fourniert tegen zeer voordelinge koersen **Traites** op de belangrijke plaatsen in **Ned. Indië.**

Verstrekt alle gewenschte inlichtingen.

Kantoortijd 9—3 uur.

STENOGRAPHIE.

Onderwijs in de **Nederlandsche, Fransche, Duitsche en Engelsche** Stenographie, Systeem „STOLZE-WERY”. Prijs f 36 per cursus.

Cath. W. ECK,

1e Schuytstraat 28. Den Haag.

Bij eene beschaafde familie

te NIJMEGEN, met een jongen van ongeveer 12 jaar, leerling H. B. S., bestaat gelegenheid tot opname van een jongen, liefst van denzelfden leeftijd. Toezicht op en hulp bij de studie wordt verzekerd.

Brieven bureau van dit blad onder No. 27.

Te Scheveningen

bestaat bij gehuwde lieden gelegenheid tot opvoeding en verzorging van kinderen en jongelieden voor wien verblijf onmiddellijk aan zee onder flink toezicht, alsmede goede scholen (ook middelbare) gewenscht wordt.

Inlichtingen worden gaarne verstrekt door den Alg. Secretaris der Afdeling 's-Gravenhage der Vereeniging OOST en WEST, Laan van Meerdervoort 195 te 's-Gravenhage.

Ter overname aangeboden

te 's-Gravenhage, Koningsplein, een goed onderhouden **INBOEDEL**, desv. met overname van huur. Franco brieven onder No. 1904 bureau van dit blad.

DER WERELD.

Fijnsie Likur

Elixir de la Haye.

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN

worden tegen marktprijs ingekocht door

N. BLOM,

in Goud, Zilver en Edelgesteenten, Amsterdam, N. Heerengracht 9.

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE

Thee- en Presenteerbladen,

THEESERVIEZEN,

Koffiestelletjes, Bouilloirs,

enz. enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15

P. Happel Jr.

CUISINIER.

v. Kinsbergenstraat 85d, DEN HAAG.

Uitzending van Diners.

Koude en warme Schotels.

Sanitas Mannenhulp.

Pillen van Prof. Dr. Spencer herstellen en voorkomen beslist afdoend abnormaal verlies van levenskracht bij mannen. Prijs per flacon Drie Gulden. Prospectus fr. tegen inzending van 10 c.

Sanitas Vrouwenhulp.

Pillen van Dr. Mortin pijnstillend, herstellen den normalen toestand. Uitsluitend echt à f 5. p. flacon, f 5.10 fr. p. p. bij

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

„Arnhem” Levensverzekering-Maatschappij „ARNHEM”.

Directie: Th. LIEFRINCK, P. A. BOONE.

Generaal-Inspecteur: C. A. VAN DER HUUCHT, te 's-Gravenhage.

Inspecteurs: H. N. STAKMAN te 's-Gravenhage; G. O. A. VUNDERINK te Groningen; P. A. BOONE Jr. te Arnhem; J. P. PUNT te Breda.

Bijkantoor te Batavia, Directeur J. WILDEMAN.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag. TELEPHOON 1447.

Directe import uit Indië.

Salak - Manga - Pala - Boentjies - Leng - Keng assin
Atjar - Rebong - Tjamperadoek - Koentjie etc.
Eend - Kip - Kuiken in Gelei (Poerwordjo) - Guava (Djamboe bidjie)
Geraspte Klapper - Samballans - Manissans - Boemboe
Mie - Goela aren - Roode visch - Klapperolie etc.

VERHUIZINGEN en TRANSPORTEN

binnen de stad,

van en naar alle plaatsen in Nederland en het Buitenland

J. J. MESKER,

Casuariestraat 13, - Den Haag

TELEFOON No. 259.

CHOCOLADE: Marquis, Caillet, Suchard, Lindt, Gala-Peter, Frey, Tobler, Bendorp, Blocker en Droste.

BONBONS: Marquis, Caillet, Suchard, Heller, Peter, Courtois, Droste, Bendorp.

SURPRISES: Poppen in Scheveningsche en Zeeuwsche Kleederdracht van af f 2.50, gevuld.

Drops, Chocolate Bûches en Oublicien.

HAAGSCHE HOPJES van NIEUWERKERK.

Vve A. WIJNMAN, Noordeinde 7, Den Haag.

MEDICINALE COGNAC.

2 liter f 3.— of 6 flesschen f 7.—, 12 flesschen f 14.— Franco door Nederland.

Ruim 200 Families alleen te 's-Gravenhage die deze beroemde Fransche Cognac gebruiken.

Enig Importeur voor Nederland.

W. F. NOMAN,

Scheveningen.

Hofleverancier van H. M. de Koningin Moeder.

Bij de Uitgevers-Maatschappij **HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG** te 's-Gravenhage

is verkrijgbaar:

AANTEEKENBOEK

voor betaalbaar gestelde

COUPONS en DIVIDENDBEWIJZEN

Prijs 40 cent.

Firma A. KOKKEE.

Nieuwe Havenstraat 46.

UITZENDING VAN DINERS

f 0.80 - f 1.00.

Vele Indische recommandatiën.

STAAT

voor aanvraag van **VERLOFSTRACTEMENT**

VOOR

H.H. INDISCHE AMBTENAREN (officieel model)

Verkrijgbaar bij den uitgever van dit blad, Haagpoort 4.

Prijs 2½ cent.

Zwakte, Onmacht, Uitputting,

Overspanning, Slapeloosheid, Droomen enz. wordt radicaal en spoedig genezen door onze beroemde **Amerikaansche Versterkings Pillen.** Talrijke attesten en aanbevelingen. Prijs f 2.— per flacon; f 2.10 franco p. p.

Uitsluitend echt verkrijgbaar bij

„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

van "Tiga Soedara" heeft men in Nederlandsch-Indische en Nederlandsche tijdschriften hare pennevruchten kunnen lezen, haar ijveren voor de inlandsche nijverheid in samenwerking met "Oost en West", haar pogingen om eigen studie voort te zetten, hetgeen het Kamerlid van Kol over haar schreef na een bezoek in de japaarische kaboepten en kort geleden het huwelijk der oudste zuster, Raden Adjeng Kartini, met den regent van Rembang. Dit alles heeft gemaakt dat deze jonge vrouwen geen onbekenden zijn gebleven voor hen, die met belangstellenden blik het leven op Java volgen.

Zelden slechts verlaten zij hare afgelegen hoofdplaats, doch wat zij daar verrichten, verdient bekend te zijn, tot aanporing voor vele anderen, terwijl voor ons de waarde van haar arbeid wordt verhoogd, door het zuivere bewustzijn, waarmee ze dien vervullen, het bewustzijn: een roeping te volgen jegens haar volk, baanbrekers te zijn eener betere toekomst.

Dat is leven in idealen, dat is geloof, en zoo slechts zijn den loop der eeuwen groote dingen volbracht, zoo slechts zijn ze te aanvaarden, zullen ze ooit tot stand komen. Sinds ruim een jaar al houden zij in de Kaboepten een schoolje voor dochtertjes van inlandsche hoeden. Wat ze zelf eenmaal geleerd hebben, willen ze ten nut doen strekken aan die jonge wezenjes, wier mogelijk lot het zijn kan, de schatnoote te worden van een ontwikkeld Javaan, die b.v. het onderwijs der hogere burgerschool heeft gevolgd en ook van zijne vrouw wat meerdere ontwikkeling wenscht en verwacht.

Anvaankelijk vonden de ouders het denkbeeld wat vreemd en ongewoon. Is het wellicht, omdat hoog tegen de Kaboepten wordt opgezien, dat de eersten hunne kinderen zonden, en men merkwaardig als verblifdend is wel zeker het verhooren, dat het aantal leerlingetjes thans reeds tot achtien is gestegen, waaronder twee getrouwde vrouwtjes. Vijf der meisjes wonen zelfs in de Kaboepten onder het onmiddellijk toezicht en in de koestering der liefderlijke zorgen van de regentsdochter; de ouders wonen te ver af, of wel ze vinden bij nader inzien, dat hun dochtertje thuis wat lastig, wat moeilijk vast te houden is.

Kinderen liegen niet. Van een dier kleine meisjes wordt de vader overgeplaatst; de ouders willen haar meemenen, doch het kleinste bidt en smeekt te mogen blijven. Een ander meisje is met de Raden-ajoe van Rembang mee getrokken.

Het is te begrijpen, dat zooveel bliken van vertrouwen van de zijde van hen, die eerst met wantrouwende oogen de toenemende ontwikkeling der regentsdochter aanzagen, en wellicht dure eden hadden gezwoeren, dat hunne eigene dochters geheel javaansch, d. i. hier onwetend, zouden blijven, de edele jonkvrouwen sterk aanmoedigen in haren arbeid en haar dezen met nog grooter opgewektheid doen vervullen. Verdient zulk een voorbeeld dan geen navolging?

En ware het niet ernstig te wenschen, dat dochters van andere regenten trachten in eigen omgeving hetzelfde te bereiken? Met Javaansche kinderen gaat van een leien dakje, waar met Hollandsche kinderen de grootste bezwaren zouden worden ondervonden.

Men laat geen vijf, zes Hollandsche kinderen straffeloos onder toezicht, of op zijn minst een luidruchtig ravotten in het gevolg. Op hun plaats blijven? Niet afgeleid worden door den komenden en gaanden man? Men denke er niet aan. Noen, gesloten schoolvertrekken en belet voor ieder, of het is mis.

Hoe geheel anders zijn hier de toestanden en hoe gelukkig, kalm en rustig toonen zich die kleine wezentjes. Het schoolvertrek is een zijgalerij der Kaboepten; een lage, javaansche tafel dient voor allen, een schoolbord is ter zijde geplaatst, zoodat ieder er het gezicht op heeft en geen twee passen verder is de achtergalerij, waar de familie zich beweegt, waar wordt gesproken, gewerkt en gezocht wordt ontvangen. Dat hindert niet. Hoogst geduldig maken die kleine meisjes van zes tot elf jaar haar letters en sommijs zeer netjes, hier Javaansch daar Hollandsch; een paar jongentjes, te jong om de school te bezoeken, zitten er ook al, verscheidene welen zich dapper in het streepjes zetten en teekenen van prauwen. De getrouwde vrouwtjes leeren alleen Javaansch schrijven, opdat zij onafhankelijk zouden kunnen boekhouden voor haar huishouden.

Het lezen gaat heel aardig, in het Hollandsch, met verderen bijbehoren lof, dat zij zooveel nadruk leggen op aanschouwelijheid en juist begrip. Onhoorbaar, rustig, met een glimlach van opgewektheid bewegen zij zich tusschen de kleintjes, op 's lands wijze beelend voor de tafeltjes. Zij zeggen het ook met fijneheid: Ze wenschen wel europeesche beschaving en ontwikkeling maar ze blijven javaansch. . . Ze behooren aan haar volk! Ze les voor velen!

Ze meenen dan ook te moeten geven, alles waaraan de dochters van haar volk behoefte kunnen hebben. Na de gewone lessen, beginnen de handwerken, (zeker vooral de inlandsche als batik, plangi enz.) waarbij reeds zeer aardige dingen gemaakt zijn en dan nog het koken der inlandsche tafel, met alle bijgerechten en toespijzen. Ze moeten de handen flink uit de mouw te steken, zeggen deze meisjes van hoog en javaanschen adel en zelve overtuigd, hoe zeldzaam verplichtingen oplegt, evenzeer als arbeid adelt, werken ze naar voor de kleine areng-komoren, houden nauwlettend toezicht en zorgen dat niets door gebrek aan ervaring bij de leerlingetjes verloren gaat.

In de middaguren wordt bovendien nog met de meisjes in de Kaboepten gehuist, gehandwerkt. Dit onderwijs kan voorzeker nog methodischer worden ingericht, doch onder de gegeven omstandigheden betwijfel ik, of het beter ware. Het te geven met meer liefde, met meer opwekking en ijver is niet mogelijk. Hulde daarom aan de edele jonkvrouwen, die zoo werkzaam haar dagen doorbrengen, haar volk ten heil en met de vaste overtuiging, dat ze hier een heiligen plicht vervullen.

Moge haar voortreffelijk voorbeeld blijven een voorbeeld vinden!

Uit Oost-Indische Bladen.

Een museum. De redacteur van de Deli Ort., die den 1en Juli als zoodanig zou afreden, uit, met 't oog op de aanstaande ontginning in de groote wouden van Sumatra, zijn vrees dat er weldra veel verwoest zal worden in de heilige bosschen van de Buitenbezittingen en veel zal verrekken, waarvan men (Europeaan zowel als Inlander) het nut niet kende door gebrek aan openbare voorlichting. Daarom acht hij een der beste wijzen van populair onderwijs, een museum, daar noodig en nuttig.

Niet een enorm gebouw met grieksche kolommen, maar eenvoudig een monster-kamer van landbouwproducten, voor zoologische, entomologische en ook voor botanische en handeleconomische doeleinden, met een klein appendix voor ethnographie, geologie en geographie van het land.

Prof. Treub, met wien hij voor de eventuele oprichting de eer had te spreken, zoid dat het hoofdbezwaar in het geld zou liggen, maar beaamde het nut van zulk een instelling. Hij stelt zich de monsterkamer voor als een aanschouwelijke bibliotheek, een boek dat voor iedereen opengeslagen ligt, want, zegt hij, dit is bepaald noodig, aangezien het bekend is, dat zoo weinig als het gros der inwoners van Sumatra's Oostkust, en in Atjeh vermoedelijk ook, van de hen omringende natuur weten.

Aan de monster-kamer wenscht hij verbonden een bibliotheek, bevattende werken over botanie, boschcultuur, groententeelt, giftige en geneeskrachtige kruiden, zoölogie, entomologie, geologie, mineralogie, scheikunde, cultuurwijzen,

bereiding van indische producten voor locale zoewel als voor europeesche markten.

Bij de bibliotheek behoort een herbarium en zoo mogelijk worde in de nabijheid van het museum een tuin aangelegd, waarin specimen der planten en boomsoorten in natura, want er is in het bestaande oerwoud nog zoo onseindig veel, dat wij niet kennen en waarvan wij het nut en de beteekenis niet beseffen; zelfs de inlandsche hoeden en bevolking kennen de waarde der voortbrengselen van het land slechts ten deele. En het zou toch werkelijk jammer zijn, indien daar mettertijd nog meer waardevolle oerbosshen met nog onbekende producten werden neergeveld en neergebrand, d. w. z. voor eeuwig vernietigd. Van groot belang is dan verder de afdeling plaatwerken en monsters.

Van elke tabaksoogst zouden van enkele sailante partijen monsters moeten worden geconserveerd, gewogen, gemeten en afgebeeld. In Holland zouden van sommige der zieh daartoe leenende monsters goede chromolithographische afbeeldingen moeten worden gemaakt, die na verloop van jaren een juist beeld zouden geven van de fancy der tabaksookpooers.

Die afbeeldingen zouden somwijlen bij 't optreden van analoge oorzaken en verschijnselen bij 't veranderen van smaak, of 't optreden van ziekten door de planters geraadpleegd moeten worden.

Van elken hier voorkomenden boom, diende evenals in het museum te Kew-Garden een monster aanwezig te zijn, een uit den boom gezaagde schijf van ca 1 d.M. dikte, weergevende een bast, een doorsnede van het hout, hetwelk voor een gedeelte raw, voor een gedeelte geschaafd en gepolijst dient te zijn; daarboven moet een afbeelding van den boom hangen, met de wetenschappelijke en diverse inlandsche namen, benevens een verwijzing naar plaatwerk en bladzijde van het werk, waarin dit exemplaar beschreven is, met beschrijving van bloeiwijze, voortplanting, blad en zaadafbeeldingen.

Op flesschen of in natuurlijken staat bevatte de verzameling verder monsters van kola en cacao, van koffieboomen, daarbij behoorende schaduwboomen, koffieboonen, verpakking, staten van productie, vervoering enz. enz. hetzelfde van caoutchouc en getah pertja, van kokospalmen, van inlandsche geneeskrachtige en vergiftige kruiden, van harsen, kaneel, kapok, notemuskaat, kruidnagelen, rotan, manilla ramsel, hennep, oliën, looi- en verfstoffen, katoen, kina, thee, peper, een pharmacognostische collectie, een volledige collectie rijstsoorten, sago, suiker, vanilje, reukwaren, was, vetten, zijde en zijdeachtige producten.

Alle monsters geëtiquetteerd, met de diverse namen en verwijzing naar de werken daover in de bibliotheek. Een afzonderlijk vak vereenige nogmaals alles wat tot volksvoedsel en een ander datgene wat tot de producten van den inlandschen landbouw, vischeelt, jacht en nijverheid behoort.

In de landstaal geschreven staten, aangevend wat een inlander met de teelt van eenige combinaties van die zaken kan verdienen zullen zeker, mits alles in populair en eenvoudigen vorm gesteld, hun nut hebben.

In Britsch-Indië frappeerde het den heer Mulier, dat de talrijke musea zoo druk door de bevolking werden bezocht. Overzichtskaarten van de geologische gesteldheid der landen en een verzameling mineralen, grondsoorten, kwarts- en metaalstenen zullen de ontwikkeling van den mijnbouw verder bevorderen.

Een tentoonstelling van inlandsche industrieelen en textielen arbeid, van houtsnijwerk, vervaardiging van gereedschappen, weefsels, vlecht- en mandwerk, smeed- en versieringsarbeid zal met de verzameling zoogdieren, vogels, vissen en insecten, alsmede wapens en volkskleederdrachten daar van zelf aan worden toegevoegd.

Ook de oprichting van een vereeniging tot verbetering van het inheemsche paardenras behoort nog tot de desiderata, die hij op zijn lijst heeft staan. Een in de Batak-landen gevestigde stoeterij, een stamboek voor de daar ingeschreven kruising van de beste batakische paarden met een paar prachtige exemplaren van het ras, dat zich tot fokken van een stevig, doch minder nukkige export-poney aanwijst, een vereeniging van paardenliehebbers, die zich verbinden om, van de onder hen te verloten veulens, in de eerste 3 jaren niet door verkoop buiten de residentie afstand te doen, hunne veulens niet voor een aangeveven leeftijd te gebruiken en, wanneer het bestuur der vereeniging na het 4e jaar hunne paarden weer wenscht terug te koopen, deze tegen de vorenbepaalde som onmiddellijk af te leveren, opdat ze voor dekmateriaal dienst zullen doen.

Na verloop van tijd zou er een flink ras ontstaan, dat, door doelmatige regeeringsbepalingen voor ontarring behoed, weldra een gewild exportpaard zou leveren voor de bergplateaux.

Van Vreemde Koloniën.

Inlandsch onderwijs. Algemeen begint men thans in te zien, dat 't zoo niet langer kan gaan met het onderwijs, hetwelk aan de inboorlingen in de koloniën wordt verstrekt.

Aan de Times ontleenen we b.v. de volgende opmerking: "Het is een gemeenplaats in de indische bladen uit te roepen dat, indien de Indiërs, nadat zes generatiën onder engelsche heerschappij zijn heengegaan, nu nog niet rijp zijn voor zelfbestuur, zulke den grootsten blaam werpt op onze bestuurders. 't Moge hier in herinnering worden gebracht aan deze ongeduldige critici, dat de opvoeding der Indiërs, in den negentienden eeuw, niet van zes geslachten her dagteekent, maar dat daarmee eerst in 1854 een aanvang is gemaakt. Veel is in die vijftig jaren tot stand gebracht; kennis is onder 't volk gebracht, nieuwe beroepsvelden zijn geopend, en men heeft een zeer bevredigende verandering kunnen waarnemen in het gebalte der inlandsche beampten. Maar anderzijds hebben onze pogingen op het gebied der volksopvoeding veel te wenschen gelaten. Op de vijf dorpen is er een zonder school, drie op elke vier jongens groeien zonder onderwijs op, en slechts een op elke veertig meisjes bezoekt een school. Hierin kan verbetering worden gebracht, en het jongste besluit van het indisch gouvernement betreffende de, te volgen onderwijs-politiek wijst er op, dat 't elementair onderwijs nu beschouwd moet worden als een eerste plicht, en dat het zal worden uitgebreid zoover als de grenzen toelaten, die door den financieelen toestand van elke provincie zijn gesteld. In Indië vindt men uitstekend materiaal om te onderwijzen; en zij, die uit Engeland vertrekken om bij 't onderwijs in Indië dienst te doen, zullen er veel vinden, wat goede vruchten belooft. Zij zullen zien zich in een land te bevinden, waar de traditiën van oude wetenschap nog levendig zijn; zij zullen er jongens vinden, met vlug begrip en vol ijver, maar ongelukkiglijk zullen zij er ook, zij 't ook niet veel getuigen aantreffen van ons gebrekkig opvoedingstelsel uit vroeger dagen. Hier ligt de fout toch niet aan den Indiër maar aan 't stelsel van opvoeding. Beparkt als dit was, wanneer we daarbij 'n vergelijking treffen met de geheele bevolking van Indië, was 't tevens van hoogst gebrekkigen aard.

Men beoordeelde het, naar de door de statistiek aangegeven resultaten, evenals dat ten opzichte van andere, dergelijke ondernemingen in Indië geschiedde, maar men vroeg zich niet af, wat er van het individu terecht kwam. Het was er een van een groep leerlingen, die een examen moesten ondergaan, en zijne persoonlijkheid in het oog van den, te zwaar belasten onderwijzer was ongeveer van denzelfden aard als die, welke een potenbakker aan z'n klei teekent. Onze voortdurende fout in Indië is ons aanhoudend streven om alles op 'n goedkoopje te doen en wij hebben de kwaliteit aan de quantiteit opgeofferd. . . .

Volgens de bewoordingen van het aangehaalde gouvernements-besluit, moet de volksopvoeding beschouwd worden als 'n voorbereiding voor 't werkelijke leven.

Ontleenen we dus aan 't City blad, dat in Engelsch-Indië volle aandacht aan deze zoo belangrijke materie wordt geschonken, ook voor ons Indië en meer in het bijzonder voor Java wordt, gelijk in de rubriek "Indische Berichten" van ons vorig nummer werd overgenomen, door den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid een belangrijke uitbreiding der scholen voor inlanders voorgesteld.

Uit een correspondentie aan de Dépêche Coloniale uit Hanoi, die we onlangs, ook om de belangrijkheid van het onderwerp, overnamen, zou men allicht tot de conclusie komen, dat daar alles pour le mieux dan le meilleur des mondes is, op onderwijsgebied namelijk. Dat dit gezinsz 't geval is blijkt wel uit 'n desbetreffend rapport, hetwelk door den heer Deherme, o.a. daartoe door den franschen minister van koloniën in commissie benoemd, werd uitgebracht, en van hetwelk de, daarop betrekking hebbende aantekeningen in de Quinzaine Coloniale van den 25sten Juli 11. werden opgenomen.

We ontleenen hieraan, dat voor de indo-chineesche provincie Tongkin met een bevolking van 7 miljoen zielen het koloniaal budget, met inbegrip van 14.520 piasters, die door de gemeente Hanoi aan hare scholen werden ten koste gelegd, slechts een totaal bedrag van 153.636 piasters, ongeveer gelijkstaande met 'n gelijk bedrag aan guldens, is uitgetrokken.

Het aantal kinderen op de openbare scholen, europeesche en inlandsche, bedroeg in 1903 2074.

Naast het onvoldoend openbaar onderwijs heeft men enkele instellingen van onderwijs van particulieren aard, zooals de, door een vrijmetselaars-loge opgerichte, "Bibliothèque populaire de Hanoi", de "Alliance française" en bovenaal de "Société d'enseignement mutuel de Tonkin."

Wat laatstgenoemde instelling aangaat, waarvan ook reeds sprake was in het, hiervoren door ons aangehaalde schrijven uit Hanoi, is het eigenaardige, dat zij haar bestaan aan 't initiatief der inboorlingen zelf heeft te danken.

In 1892 besloten eenige inlandsche onderwijzers en tolken te Hanoi, die wat meer wenschten te weten dan hetgeen zij aan hunne ietwat gebrekkige opleiding dankten, om tweemaal in de week bij een hunner samen te komen. Den 1en April van dat jaar werd de Vereeniging, geen April-visch, opgericht, die zich spoedig ontwikkelde. Als haar doel gaf zij aan: "de leden aan te sporen zich de kennis der fransche taal deuchtig te maken, en de kennis der taal in Tongkin te verbreiden, om aldus binnen de grenzen harer middelen de banden nauwer aan te halen en te versterken, die reeds de fransche natie en het annamietische volk verbinden." Eenige fransche ambtenaren moedigen deze pogingen aan en vormden in 1897 een "Comité de patronage." Eindelijk sloot de Vereeniging zich in 1898 aan bij de "Association polytechnique de Paris."

Laatstgenoemde vereeniging telt op 't oogenblik in Tongkin 18 afdelingen; 11 cursussen, waarop de beginselen der fransche taal, van het rekenen, de spraakkunst, aardrijkskunde en het metrieke stelsel kosteloos worden onderwezen aan ieder, zonder onderscheid van stand of leeftijd; en 4 scholen.

De "Société d'enseignement mutuel" telde in 1902 500 leden en onderhield 14 scholen, die door 440 leerlingen werden bezocht.

Het bestuur heeft ingezien, met name in Tongkin, dat in den toestand verandering moest komen en met 't oog hierop zijn nu onlangs, op voorstel van den resident dier provincie, eenige besluiten genomen, waarvan de inhoud, volgens de Quinzaine Coloniale op 't volgende neerkomt: "Het eerste der besluiten voorziet in de instelling van twee categorieën van openbaar onderwijs, de eerste bestemd voor Franschen of daarmee gelijkgestelden, de tweede voor Annamieten of daarmee gelijkgestelden. Men heeft dus gebroken met het stelsel der gemengde scholen.

Voor de fransche kinderen zal men inrichtingen voor elementair onderwijs hebben, met aanvullingscursussen en een school voor middelbaar onderwijs; voor de jeugdige Annamieten elementaire onderwijs-inrichtingen, zoogenaamde franco-annamietische scholen en twee inrichtingen voor aanvullingsonderwijs. Het inlandsch onderwijs zal niet in zuiver franschen geest worden gegeven, maar er zal daarbij wel degelijk rekening worden gehouden met de oude, aan annamietische en chineseesche schrijvers ontleende zedeleer. De Annamiet wordt dusdoende niet uit den kring weggerukt, waaruit hij is voortgekomen, en loopt niet de kans, een vreemdeling te worden in zijn eigen land.

Men schijnt met een inlandsch onderwijs, geheel op fransche leest geschoeid, zooals dat in Cochinchina bestaat, geneezaam geleerd te hebben betaald, om zich voor Tongkin niet aan denzelfden steen te stooten.

Een tweede besluit dient om de organisatie van de inlandsche ambachtsschool te Hanoi te voltooien, en schiept een inrichting voor handelsonderwijs, eveneens ter opname van inlandsche leerlingen, te Haiphong, onder het toezicht van de Kamer van Koophandel aldaar, in het leven.

Verder werd bij het besluit een Raad voor het openbaar onderwijs in het leven geroepen. Voorgezeten door den resident of zijn gedelegeerde, maken van dezen Raad deel uit, behalve de uit het onderwijs-personeel aan te wijzen leden en verschillende andere fransche of inlandsche ambtenaren, één magistraatspersoon, één geneesheer en vertegenwoordigers van de gemeentebesturen van Hanoi en Haiphong.

Afrika voor de Afrikanen. We ontleenen het volgende aan de Deutsche Kolonial Zeitung: "In het laatste nummer van de Deutsch-Südafrikanische Zeitung kwam 't verhaal voor van een blanke, die vele jaren onder de Hereros leefde en zooals men dat in de kolonie noemt geheel verkafferd was. Dezen man, die met hen tegen zijne blanke rasgenooten ten strijde was getrokken, hebben de Hereros onlangs gedood.

In de Südafrikanische heette 't hierover woordelijk "De man bemerkte, toen de opstand uitbrak was, dat de lieden van zijn kraal zich anders dan vroeger tegenover hem gedroegen, en hij gaf daarover zijne bevrediging te kennen. Eens werd hij niet bij eene beraadslaging toegelaten, terwijl hij anders steeds aan zulke beraadslagingen had deelgenomen. Toen hij naar de reden van deze uitsluiting vroeg, werd hem geantwoord, dat wanneer hij tevoren steeds aan de beraadslagingen had deelgenomen, ditmaal een goede reden bestond om hem niet daarbij tegenwoordig te doen zijn, wijl men 't juist over hem gehad had. Hij vroeg verder en kwam toen te weten, dat 't de vraag gegolden had, of men hem al dan niet in 't leven zou laten. Toen hij er op wees, dat hij, hoewel blank, nu toch tot de Hereros behoorde en een der hunnen was, gaven de Hereros dit wel toe, doch zeiden, dat de mogelijkheid niet uitsloot, dat hij zich zoo herinneren een blanke te zijn, en dan zou hij hun veel kwaad kunnen doen. Om dit gevaar te ontgaan, had men besloten, hem te doodden. Men bond hem aan een boom, en slachtte hem als een schaap, doch hem den strot af te snijden."

Duidelijker als wat ook legt dit verhaal getuigenis af van de scherpe tegenstelling tusschen het blanke en het zwarte ras. En daar, waar men slechts Zuid-Afrika op 't oog heeft, moet worden geconstateerd, dat er minstens vijf maal meer zwarten dan blanken zijn, is het gevaar niet denkbeeldig, dat de zwarten op deze of gene wijze de blanke kolonisten overweldigen en uit hun land verjagen.

In Amerika heet 't dat de rook van 't hardvuur van het bleekgezicht den rooden man doodt. De Papoeas en andere Zuidzee-eilandbewoners zijn, waar ze met de blanken in aanraking kwamen, als 't ware ter dood veroordeeld geworden en hun aantal neemt van jaar tot jaar af. Er zijn zelfs op enkele eilanden stammen, die door vrijwillig af te zien van voortplanting den stam willen doen uitsterven.

Bij de negers is dat alles heel anders. Waar de blanke verscheen, heeft deze aan de bloedigste aller geesels, die onder de afrikaansche stammen woelde, aan de slavenjacht grootdeels een einde gemaakt. De blanke heeft echter met de beschaving ook een zeker nationaal bewustzijn aan de negers geschonken. Door dit bewustzijn gedragen hebben erkend flinke negervorsten, als de Zoeloe Tsjaka, de Matabele Mofalikate, de Basoeto Mosjeh zich voor hun stam een rijk weten te scheppen en voor hunne dynastie een troon te verzekeren. Op 't oogenblik is Dinizoloe de ziel van 't zelfbewustzijn van het zuid-afrikaansche zwarte ras.

In de laatste tien jaren heeft in dit opzicht een nieuwe factor zijne intrede in Zuid-Afrika gedaan, en wel op godsdienstig gebied. Amerikaanse neger-bisschoppen hebben in 1896 de zoogenaamde ethyopische kerk in 't leven geroepen, een vertakking van de methodistische kerk. Snel breidt deze kerk zich uit en verft overal onder de zwarten proselieten. Hiermee houdt verband 't streven der Amerikaanse negers om naar 't land hunner voorvaders, naar Afrika terug te keeren — in zekeren zin dus een dergelijk streven als dat der zionistische beweging. Daarbij valt 't duidelijk genoeg in 't oog, dat de godsdienst hier niet zozeer op den voorgrond staat als wel het zelfbewust vooruitstuwende der massa. De zuid-afrikaansche zwarten hebben hun eigen scholen, hun eigen dagbladen en midden elk intiem verkeer met de blanken, zooals b.v. ook in zake 't huwelijk. De Bantoe-journalisten zijn ontwikkeld genoeg en kennen de socialistische literatuur van Europa voldoende, dat ze zich de scherpe pamfletten-stijl hebben kunnen eigen maken, om nu fanatiek het: "Afrika voor de zwarten" te prediken. "Want — zoo heette 't onlangs in een zoutpannersch Kafferblad — de blanken zijn slechts de gasten der inboorlingen."

Dat alles wijst er op, dat de negers zich vrij willen maken van 't blanke ras, dat ze op zekeren dag de gelegenheid zullen aangrijpen, om 't bestuur der blanken, dat hun een juk voorkomt, af te schudden. Vroeger werden de negers door de blanken naar het divide et impera-recept beheerscht, of beter gezegd, de negerstammen waren 't onder elkaar oneens, zoodat het den blanken kolonist gemakkelijker gemaakt werd, over hen den baas te spelen. In Zuidwest-Afrika stredden de Hereros b.v. tegen de Witboois. De Herero-krijg bewijst dat de gedachte aan wraak ook zwarte stammen, die anders vijandig tegenover elkaar stonden, vereenigen kan.

Hoe kunnen wij, blanken, ons nu wapenen tegen een, door vele voortrekkers aangekondigden algemeenen opstand van 't zwarte ras?

Het verdere gedeelte van het artikel komt hierop neer, dat de Hereros ten onder moeten worden gebracht, de schulden streng gestraft en den overigen door een streng regiment den lust en de gelegenheid voor een nieuwen opstand moet benomen worden, waartoe in overeenstemming met andere koloniale mogendheden, die in die buurt gevestigd zijn, ook gemeenschappelijke maatregelen zouden moeten worden getroffen tegen den smokkelhandel in vuurwapenen.

't Schijnt evenwel, dat de Hereros voorloopig nog geen plan hebben, om zich gewonnen te geven. Volgens de laatste berichten zouden zij er in geslaagd zijn om aan de omsingeling door generaal van Trotha's troepen te ontkomen en zich in noordelijke richting uit de voeten te maken, waar, gelijk men weet, de Orambos door de Duitschers ook al niet al te best vertrouwd worden.

Het zwarte gevaar is voor de blanke kolonisten in Zuid-Afrika verre van denkbeeldig en niet weinig verhoogd door de verdeeldheid, welke onder dezen heerscht en reeds tot menige bloedige botsing heeft geleid.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Weekblad voor Indië, No. 9. Een leeme in de Indische literatuur, door M. van Geuns. — Een nest Indische menschen, door F. P. H. Prick van Wely. — J. P. Kohn, door T. ter Horst de Boer (met portret). — Astrale adviezen door W. van Delft. — De verwonding van resident Lange (met afbeelding). — Geen verdediging, door Dr. J. Groneman. — Liefde, roman van Arma de Savornin Lohman.

Onze plicht in Indië, door Dr. E. B. Kielstra. — Naar het Toba-Meer, door W. Meyer Banneff.

Indisch Militair Tijdschrift 1904, No. 7. Het transport over den Trans-Siberischen spoorweg, door A. W. E. Weyerman (met plaat). — Het infanteriegeweer, door E. P. M. (vervolg). — Wat leert ons de Zuid-Afrikaansche oorlog? door v. d. B. (vervolg). — Plaatselijke militaire commandanten in tijd van vrede, door B. H. L. — Komt de Javaansche soldaat in den oorlog tegen een B. V. volkomen tot zijn recht bij de tegenwoordige wijze van opleiden en bij de huidige organisatie? door Menre. — Mondingsbeschermers, door d. G. — Soerat 2 katrangan door d. G. — Aandere landen — andere zeden, door M. — Afscheidswaard van den redacteur: C. F. H. Tückermann.

De Indische Gids, Augustus 1904. Soerakarta, door H. H. van Kol. — Nederlands voorgenomen geldelijke hulp aan Oost-Indië, door Ganesa. — Het boschbeheer op Java, door A. H. Berkhout. — Een paar aantekeningen over "De Hoofden op Java", door Wong Tani Sr. — Spoorwegverkenning in Zuid-Sumatra, door J. E. de M. — Varia: De contracten met de Vorstenlanden betreffende de Semarangsche Enclaves. — Gevolgen van Japan's zegenpraal. — Maandel. Revue van brochures, en van tijdschrift- en dagbladartikelen. — Koloniale literatuur: Luitenant-Generaal J. B. van Heutsz, door Alex. — Wetenschap en industrie: De invloed van het beheer der Indische kas op de geldmarkt. — De Oost-Indische Compagnie op Sumatra in de 17de eeuw, door N. Mac. Leod. — Maandel. bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M. — Financieel overzicht.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar O.-Indië.

S.S. "Oranje" vertrokken van Batavia den 7den en aangekomen te Genua den 31sten Juli 1904.

Te Genua hebben zich ontscheept: E. de Haan, J. C. H. Fischer, J. Rijksen echtg. en 2 kind, W. Tromp, W. H. J. Ch. Brugman, A. van Limburgh echtg. en 2 dochters, J. H. Roodhuijzen echtg., Mej. Ch. H. de Quant, P. van Leersum en echtg., E. Kalf en kind, J. Haak echt. en 5 kind, J. A. Fischer echtg. en 3 kind, H. M. van Straaten, Mej. C. Lim, Jongheer J. K. H. de Roo van Alderweldt, J. A. C. van Bruggen en echtg., H. J. Hooghwinkel en echtg., A. Wit echtg. en 2 kind, M. M. Lucisger, J. van Leeuwen, Mej. E. L. van Ingen, Mevr. de Wed. L. E. Julius-Meijer Gluiven en 2 dochters, Mr. A. H. Walkate, echtg. en 3 kind, J. H. C. Vermeer en echtg. en kind, Mevr. de Wed. A. M. Lout-Henze en 2 dochters, J. W. van der Spek, echtg. en 2 kind, E. Hekman en echtg., J. C. Frederiks, J. H. Brickmann, G. L. Nolten, J. D. Adama van Scheltema, Edw. A. Sas, A. J. A. Engelkamp, A. Egers, J. H. F. Lebaubé, J. Alberti en A. Schorz.

Te Amsterdam zullen zich ontschepen: D. F. Droste, Meijuffr. S. H. van Wolzogen Keijhr, A. Schermers, echtg. en 3 kind, L. P. C. de Laive, echtg. en 2 kind, Jongheer L. A. van der Ent, Jhr. W. Strick van Linschoten, J. C. van Hasselt, E. A. de Haan, echtg. en 3 kind, Mevr. de Wed. Hagzieker-Olthuis en 2 kind, K. van der Hooff, F. W. Knufman, echtg. en kind, R. de Vries, J. Beerends, A. J. Renaud en echtg., S. P. H. Havers, echtg. en kind, C. F. Ch. Feldt, G. van Duren, G. Smits, Benevens H. M. troepen en schepelingen.

ADVERTENTIE.

den Haag

Pension Koninginnegracht 47
geopend geheele jaar.
H. W. G. ROOSEBOOM.

Nice

Pension Hollandaise
VILLA NINE.

Avenue Auber
geopend NOVEMBER—JUNI.
H. W. G. ROOSEBOOM—H. E. van Blommestein.

TE HUUR:

het geheel nieuw gerestaureerd HUIS, Prins Hendrikplein no. 9.
Te bevragen Jacob van der Doesstraat 56.

Medailles d'Or et de Vermeil Obtenues
aux Expositions
DU TRAVAIL de PARIS et LION

Marie Derwel,
Corsets sur Mesure
LA HAYE.

MARIE DERWEL

Jacob v. d. Doesstraat 36

la Maison est transférée

Anna Paulownastraat 45.

R. E. J. Zieck en Zoon,

KLEEDERMAKERS,

Franklinstraat 92

en
Jan van Riebeeckstraat 56,

DEN HAAG.

Leveren KLEEDING NAAR MAAT

van solide stoffen en billijken prijs.

Atelier voor nette reparatiën.

Eduard Pelger,

MAGAZIJN VAN

HEERENHOEDEN en PELTERIJEN

Prinsestraat 39,

'S-GRAVENHAGE.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers

van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van

Banieren, Vaandels, Militaire Borduurwerken.

Inrichting voor 't borduren van

Lambrequins, Stoelzittingen, enz.

Uitgebreide Weverij en Passementfabriek

voor de vervaardiging van Franjes, Em-

brasses en Agrementen in solide quali-

teit en iedere verlangde kleur.

CONCURREERENDE PRIJZEN.

G I D S

VOOR

Repatriërenden,

Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij,

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”

Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande

hotels gratis aan de repatriërenden

aangeboden:

Hôtel des Indes, Batavia.

Grand Hôtel „Java” „

Hôtel „Ort” „

„ Du Pavillon, Samarang.

„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.

„ Simpang, Soerabaja.

Oranje Hôtel, Padang.

Vraag prospectussen voor

advertentiën.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveauté's voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKE PRIJZEN.

HEINEKEN'S

(Oudste) Glazenwasscherij
Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.
Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag.
Telefoonnummer 2478.

Amsterdam, v. d. Helststraat 1.

Utrecht, Potterstraat 20.

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

Brandapparaten

der nieuwste vinding, van de eenvoudigste tot de meest complete.

Groote voorraad Fijne Houtwaren.

TENZER'S VLOEIBARE VERF voor Hout, Gobelin, Fluweel, enz.

TENZER, Oude Molstraat 15, Den Haag.

Eenigt speciaal Magazijn.

Geen goedkoop adres in Binnen- of Buitenland.

OOST en WEST.

RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERVOORT 195.

Open iederen werkdag van 10 ure v.m. tot 7 ure 's avonds.

Des Zondags van 12 tot 7 ure n.m.

Toegang voor leden der Vereeniging en geïntroduceerden.

Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (plat du jour) f 0.80.

Diné f 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

BONBOEKJES } voor 12 plats du jour f 7.00,

voor 12 diners f 12.50.

Het lokaal is telefonisch verbonden, zoowel ten gerieve der leden, als tot het ontvangen van bestellingen.

Vraagt

de bekende
Saucen en

Uw Leverancier

Groenten, Soepen,
Zuren van de Firma

TIELEMAN & DROS, Leiden.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

IJZEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

LEEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

HANDKOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.

6, Hoogstraat 6.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

RIETEN KOFFERS.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPPEL.

Fabriceeren alle Gecomprimeerde Geneesmiddelen,
Huis- en Plantageapotheken, Handapotheken voor Doctoren en Mijnerwerken.

Gecomprimeerde Photo-Artikelen.

CASCARA-PASTILLES } zeer aangename laxermiddelen.

WONDEROLIE-PASTILLES }

INDISCHE GENEESMIDDELEN STEEDS VERSCHE AANVOER.

LEVERANCIERS VAN MEERDERE REGERINGEN.

Zie aanbevelingen Nederl. Roode Kruis, Dr. Romeyn, Prof. Korteweg

Dr. Lingbeek, Dr. v. d. Capellen, enz. enz.

Bijna ieder geneesmiddel kan in gecomprimeerden vorm gemaakt worden.

Vraag slechts ons Fabrieksmerk.

Te bekomen bij alle Apothekers.

Weekblad voor Indië

Met 1 Mei is te Soerabaja verschenen een belletristisch

Weekblad voor Indië,

onder hoofdredactie van M. VAN GEUNS.

Abonnementsprijs voor Nederland f 3.— per kwartaal.

Agent voor Nederland, Uitgeversmaatschappij

„Het Gemeenschappelijk Belang”, Haagpoort 4. Den Haag.

Transport-Maatschappij DUINOORD
Bergplaats voor Inboedels 2500 M□

N. C. HOOGTEIJLING v/h. ROO & Co, Den Haag.
Annex BEHANGERIJ, STOFFEERDERIJ.

Het weekblad **Themis**, Redacteur FRANS SCHAAP Jr., Den Haag, publiceert voortdurend een verscheidenheid van belangrijke bijzonderheden omtrent faillissementen, verdachte financiële aangelegenheden en verkeerde toestanden op rechtskundig gebied.

Voortdurende lezing van **Themis** zal menigeen voor schade vrijwaren.

Op het blad zijn geabonneerd: Rechterlijke Ambtenaren, Advocaten, Notarissen,

Deurwaarders, Bankiers, Kooplieden, Fabrikanten, Winkeliers en Particulieren.

Behalve op uitgebreide schaal in Nederland, wordt het blad ook gelezen

door verschillende Hollanders in Duitsland, België, Frankrijk, Engeland en

Oost-Indië.

Prijs per jaargang f 4.—. Los nummer franco na inzending van f 0.50.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,

HAARLEM, Bartelgorisstraat 32.

's GRAVENHAGE, Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD”

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia
Sindoro *	20 Aug.	1 Sept.	6 Sept.	25 Sept.	27 Sept.
Salak	3 Sept.	15 "	20 "	9 Oct.	11 Oct.
Lawoe	17 "	29 "	4 Oct.	24 "	26 "
Ardjoeno	1 Oct.	13 Oct.	18 "	7 Nov.	9 Nov.
Goentoer	15 "	27 "	1 Nov.	21 "	23 "
Merapi	29 "	10 Nov.	15 "	5 Dec.	7 Dec.
„Ophir” *	12 Nov.	24 "	29 "	19 "	21 "
Gedé	26 "	8 Dec.	13 Dec.	2 Jan.	4 Jan.

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: Ruys & Co., Rotterdam.

De Agenten: Eijkensluysters & Trom Anna Paulownastraat 1d, 's-Hage

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 195, zijn van 10—12 en van 2—4

inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie

den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat n°. 16.